

vzw amber

Ambulante Begeleidingsdienst Regio Leuven

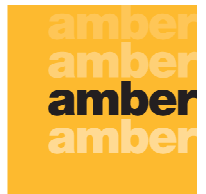
begeleid wonen
intensieve gezinsondersteuning
thuisbegeleiding

Pompstraat 22, B-3012 Wilsele

T. 016/23.50.94 F. 016/23.06.40

info@amber-begeleidingsdienst.be www.amber-begeleidingsdienst.be

rek.nr. 001-3066865-92 RPR Leuven 0425.451.205

JAARVERSLAG 2007

VZW AMBER

1	Amber : een algemene schets	7
1.1	Huidige erkenningen	7
1.2	Raad van Bestuur en Algemene Vergadering	7
1.3	Externe engagementen	7
1.4	Werkgroep zorgen	7
1.5	Vorming	8
2	Jaarverslag thuisbegeleiding	12
2.1	Aanmeldingen	12
2.1.1	Aantal meldingen.....	12
2.1.2	Identificatie aanmelders	12
2.1.3	De wachtlijst.....	12
2.2	Jaaroverzicht van de begeleide gezinnen	13
2.3	Info met betrekking tot de begeleidingen.....	14
2.3.1	Identificatie verwijzer	14
2.3.2	Wachttijd tussen aanmelding en opstart.....	14
2.3.3	Identificatie cliënt.....	14
2.3.4	Hulpverlening.....	15
2.3.5	Begeleidingsafstand	16
2.3.6	Begeleidingsduur.....	16
2.3.7	Begeleidingsdomeinen	17
2.3.7.1	Opvoeding	17
2.3.7.2	Gezinsstructuur en communicatie	18
2.3.7.3	Psychologische en relationele thema's	18
2.3.7.4	Praktisch/administratief en financieel functioneren.....	18
2.3.7.5	Maatschappelijk functioneren	19
2.3.8	Evolutie en prognose.....	19
2.3.8.1	Evolutie van het gezin tijdens de begeleiding.....	19
2.3.8.2	Redenen voor het afsluiten van de begeleiding.....	20
2.3.8.3	Prognose voor het gezin bij het afsluiten van de begeleiding.....	20
2.3.9	Samenwerking.....	21
2.4	Inhoudelijke reflectie van het team	22
2.4.1	De teamthema's.....	22
2.4.2	Oplossingsgericht werken: 'Het gezin centraal'.	22
2.4.3	Uitwerking nieuw thema eindregistratie: 'Opvoeding centraal'.	24
3	Jaarverslag begeleid zelfstandig wonen	27
3.1	Aanmeldingen	27
3.1.1	Aantal meldingen.....	27
3.1.2	Identificatie aanmelders	27
3.1.3	De wachtlijst.....	28
3.2	Jaaroverzicht van de begeleide jongeren.....	28
3.3	Info met betrekking tot de begeleidingen.....	29
3.3.1	Identificatie verwijzer	29
3.3.2	Wachttijd tussen aanmelding en opstart.....	29
3.3.3	Identificatie cliënt.....	30
3.3.4	Hulpverleningsverleden en situatie bij de start van BZW.....	30
3.3.5	Begeleidingsduur.....	31
3.3.6	Begeleidingsdomeinen	31
3.3.7	Evolutie en prognose op financieel vlak	35
3.3.8	Samenwerking met personen en diensten	36

3.4	Inhoudelijke reflectie van het team	37
3.4.1	Het startpakket.....	37
3.4.2	Jongerenbesprekingen vanuit contextuele invalshoek	38
3.4.3	De nieuwe folder	39
4	Jaarverslag vroegtijdige intensieve gezinsbegeleiding	41
4.1	Aanmeldingen	41
4.1.1	Aantal meldingen.....	41
4.1.2	Identificatie aanmelders	41
4.1.3	Relatie met wachtlijst	42
4.2	Jaaroverzicht van de begeleide gezinnen	42
4.3	Info met betrekking tot de begeleidingen.....	42
4.3.1	Identificatie verwijzers	42
4.3.2	Wachttijd tussen aanmelding en opstart.....	43
4.3.3	Identificatie cliënt.....	43
4.3.3.1	Woonplaats van de opgestarte gezinnen	43
4.3.3.2	Gezinssamenstelling.....	44
4.3.3.3	Plaats van de baby in het gezin	44
4.3.3.4	Leeftijd van de ouders in de opgestarte gezinnen	44
4.3.3.5	Nationaliteit van de ouders in de opgestarte gezinnen.....	44
4.3.4	Begeleidingsduur.....	45
4.3.5	Begeleidingsdomeinen	46
4.3.6	Evolutie en prognose.....	47
4.4	Vaardigheden bij het hechtingsgericht en relatieopbouwend werken met gezinnen met een jonge baby.....	48
4.4.1	Relatie tussen ouder en kind krijgt de centrale focus.....	48
4.4.2	Aandacht voor het begeleidingsproces.....	49
4.4.2.1	Ouders ondersteunen bij beginnend ouderschap.....	49
4.4.2.2	Obstakels voor groei van ouders wegnemen.....	51
4.4.2.3	Belangrijke werkingsprincipes	51
4.4.3	Kijk op de baby: inspelen op de ontwikkelingsprongen in het eerste levensjaar (Nicole Vliegen).....	52
4.4.3.1	Drie duidelijke kapstokken waaraan we de noden van de baby vasthangen: zorg, opbouwen van hechtingsrelatie en ontwikkeling	52
4.4.3.2	regulatie van voedings-, slaap-, waak- en activiteitscycli (0- 2,5 maand) ...	53
4.4.3.3	face-to-face-interactie (2,5 – 5 maanden)	53
4.4.3.4	samenspel (5,5 - 8 maanden).....	53
4.4.3.5	gehechtheid (8 - 12 maanden)	53
4.4.4	Het uitbouwen van een ondersteunend netwerk is expliciete doelstelling.....	53
4.4.5	Struikelblokken en valkuilen.....	54
4.5	De hechtingskoffer: een themapakket rond hechting voor 'vroegtijdige intensieve gezinsbegeleiding' bij kwetsbare ouders met een baby.....	54
4.5.1	achtergrond: groeiende nood aan werkmiddelen rond hechting	54
4.5.2	een koffer vol materialen rond hechting	54
4.5.3	Een starterspakket voor kwetsbare gezinnen.	55
4.6	De toekomst van de module intensieve gezinsbegeleiding.....	56
4.6.1	Expertiseoverdracht.....	56
4.6.1.1	Casussen.....	56
4.6.1.2	Inhoudelijke thema's.....	56
4.6.1.3	Opleiding video-interactiebegeleiding	57
4.6.2	Stappenplan rond integratie van de module binnen een CKG	57

4.6.3	Aanlevering van gegevens aan Kind en Gezin met het oog op de evaluatie van het project, met inbegrip van de evaluatie van de kostenefficiëntie	58
4.6.4	Aanlevering van gegevens aan Kind en Gezin met het oog op de opmaak van een nieuwe regelgeving voor de centra van kinderzorg en gezinsondersteuning	58
5	Kwaliteit	60
5.1	Hoe hebben we in 2007 gewerkt rond het kwaliteitsdecreet?	60
5.2	Hoe gaan we in 2008 verder?	62

Voorwoord

2007,

Het jaar waarin de verlenging van de erkenning van het project intensieve gezinsondersteuning lang op zich liet wachten en we het jaar startten zonder verlengingsovereenkomst van Kind en Gezin. Pas in de maand april kwam het verlossende bericht dat de overeenkomst verlengd wordt tot december 2009.

Ondanks deze slechte start en veel personeelwisselingen evolueerde het jaar verder positief.

Het jaar waarin het project intensieve gezinsondersteuning, intensief deelnam aan een effectiviteit- en efficiëntiemeting van hun hulpaanbod.

Het jaar waarin het team thuisbegeleiding een meerdaagse training organiseerde rond het oplossingsgericht werken in gezinnen met het oog op integratie van deze technieken in de eigen werking. Dit vormingsaanbod werd door een externe jury als project positief geëvalueerd en wint de vormingsprijs van Astoc.

Het jaar waarin het team begeleid zelfstandig wonen zich profileert door een nieuwe folder te ontwerpen voor de jongeren.

Het jaar waarin we in functie van onze cliënten heel wat acties ondernamen, nl. het verder uitbouwen van een Fonds voor cliënten gesponsord door de Rotary, het opmaken van een hechtingskoffer om met jonge gezinnen binnen de begeleiding te werken aan een goede hechting met hun baby en het starten met een startpakket, gevuld met informatie en een primaire basisuitzet, als aanbod voor jongeren die alleen gaan wonen.

Het jaar waarin we verder overschakelden naar het nieuwe boekhoudprogramma.

Het jaar waarin het decreet 'rechtspositie van de minderjarige' binnen de Bijzondere Jeugdbijstand ook in de organisatie vorm kreeg.

Het jaar waarin we een proces gingen rond psychosociale stressfactoren binnen onze organisatie.

Het jaar waarin het thema 'huisvesting' een belangrijke plaats inneemt. De nood aan een beter op maat van de organisatie gesneden huisvesting dringt zich op. Er werden kleine aanpassingen gedaan aan onze huidige woonst. Op korte termijn willen we extra ruimte huren, op lange termijn streven we naar een eigen, aangepaste huisvesting.

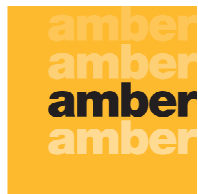
Het jaar waarin het nieuwe logo verder werd geïmplementeerd.

...

In voorliggend jaarverslag geeft elke werkvorm een overzicht van de cijfergegevens. Daarenboven worden een aantal inhoudelijke thema's eigen aan de werking van het voorbije jaar toegelicht.

Wij wensen u veel leesgenot,

Het team van Amber

vzw amber

Ambulante Begeleidingsdienst Regio Leuven

begeleid wonen

intensieve gezinsondersteuning

thuisbegeleiding

Pompstraat 22, B-3012 Wilsele

T. 016/23.50.94 F. 016/23.06.40

info@amber-begeleidingsdienst.be www.amber-begeleidingsdienst.be

rek.nr. 001-3066865-92 RPR Leuven 0425.451.205

AMBER: EEN ALGEMENE SCHETS

1 Amber : een algemene schets

1.1 Huidige erkenningen

Amber heeft een erkenning als *dienst voor begeleid zelfstandig wonen (BZW)*, categorie 6 binnen de Bijzondere Jeugdbijstand, voor de begeleiding van 16 jongeren.

We hebben een erkenning als *thuisbegeleidingsdienst (TB)*, categorie 5 binnen de Bijzondere Jeugdbijstand, voor de begeleiding van 16 gezinnen.

Het *project intensieve gezinsondersteuning (IG)* is als project erkend door Kind en Gezin tot december 2009. Het project begeleidt 4 gezinnen.

1.2 Raad van Bestuur en Algemene Vergadering

De leden van de Raad van Bestuur zijn Henri Homblé, Inge Huybregts, Cindy Penninck, Lia Rimanque, Rony Timmermans (voorzitter) en Jos Vrebosch (secretaris). De twee directieleden, Nadia Biermans en Marleen Lemmens, nemen deel als waarnemend lid. De Algemene Vergadering bestaat uit de leden van de Raad van Bestuur, aangevuld met Leen Van Rensbergen, Paul De Win, Johan Mommaerts, Nadia Biermans en Marleen Lemmens.

1.3 Externe engagements

Extern blijven we als Vzw Amber vertegenwoordigd in vele lokale overlegplatforms die momenteel in het kader van de ontwikkelingen van integrale jeugdhulpverlening zeer actief zijn. Bovendien nemen we deel aan extra overlegmomenten met betrekking tot de noden van gezinnen aan opvoedingsondersteuning, nl. de stuurgroep opvoedingswinkel en het 'overleg kleuters'.

1.4 Werkgroep zorgen

De functie van begeleiders houdt in de praktijk risico's in op stress, burnout en secundaire traumatisering. Vooral vanuit het team TB werd de nood aangegeven om hierrond stil te staan en na te gaan op welke manier werknemers op dit vlak kunnen ondersteund worden.

Reeds in 2006 werd binnen Amber een werkgroep 'zorgen' bestaande uit de inhoudelijk verantwoordelijken en directie, opgestart die zich buigt over de psychosociale belasting van het werk op Amber. Vanuit de praktijk en het verkennen van de literatuur alsook vanuit het volgen van vormingsdagen kreeg de werkgroep zicht in deze thematiek. Er werd gezocht hoe we met het personeel het thema bespreekbaar konden maken en dit zowel op niveau van de individuele werknemer, het team als de organisatie. Een lid van de werkgroep kreeg extra uren om hierrond dingen voor te bereiden. Op teamniveau gingen we aan de slag met een vragenlijst rond zelfzorg en een zelftest voor hulpverleners rond het risico op burnout en secundaire traumatische stressstoornis (cfr. Mark Luyten). Op basis van de uitkomst werkte elk team hiermee verder op haar eigen ritme. In de praktijk bleek dit thema veel gespreksstof op te leveren. Mensen werden bewuster van de risico's en de impact ervan op zichzelf.

De werkgroep bleef op regelmatige basis samenkomen en behield het overzicht van de werking in de verschillende teams. Bovendien werd hier een scenario bedacht om ook met de organisationele

aspecten van deze thematiek en de risico's aan de slag te gaan. Een teamoverstijgende activiteit in 2008 werd in het vooruitzicht gesteld .

1.5 Vorming

Directie:

OSBJ i.s.m. Provinciebestuur Vlaams-Brabant, '**Infosessie: nieuwe wet op de Jeugdbescherming**', Provinciehuis, Leuven, 23 februari 2007: Marleen Lemmens.

De kleine Prins, '**Opleiding boekhoudprogramma Wings**'. Leuven, 15 maart 2007: Marleen Lemmens.

Commissie Permanente Vorming van de Orde der Advocaten te Leuven, '**Studiedag Kinderen: rechten en plichten**', Provinciehuis, Leuven, 27 april 2007: Marleen Lemmens.

LINK, '**Gedeelde trajecten voor kinderen en jongeren in de Bijzondere Jeugdbijstand en de Geestelijke Gezondheidszorg**', Provinciehuis, Leuven, 15 juni 2007: Marleen Lemmens.

VIPA, '**Studiedag VIPA-kennisloket**', Brussel, 26 november 2007: Marleen Lemmens.

Integrale jeugdhulp, regio Vlaams-Brabant, '**Infodag de samenwerking versterken. Regioplan 2008-2012**', PIVO, Asse, 13 december 2007: Marleen Lemmens

IDEWE i.s.m. Vlaams Welzijnsverbond: '**Zorg om zelfzorg, Hoe ga ik als leidinggevende om met stress bij mijn medewerkers?**', 18 december 2007: Nadia Biermans

BZW:

Instituut voor sociaal recht: '**Het nieuwe jeugdrecht**', 11 januari 2007: Lief Caluwaerts

PRIC i.s.m. PIVO: '**Gepast omgaan met culturele en andere verschillen in relatie met cliënten en collega's**', 23 januari 2007, 6 februari 2007 en 13 februari 2007: Liliane Barthelemy, Koen Hellinckx

OSBJ: '**Infosessie Nieuwe wet op de jeugdbescherming**', 23 februari 2007: Lief Caluwaerts

Marleen Heylen (KHLeuven dep. Soc. School Heverlee): '**Contextuele supervisie**', 6 maart 2007, 8 mei 2007, 12 juni 2007, 25 september 2007, 18 oktober 2007, 22 november 2007: deelname door gans het team.

Icoba: '**Interventie à la carte: Hoe omgaan met agressief gedrag?**', 30 maart 2007: Katrien Aerts

't Veerhuis: '**Toonmoment Het Cokeboek**', 27 juni 2007: Koen Hellinckx

Preventieteam Vlaams-Brabant en Brussels Hoofdstedelijk Gewest: '**My place, my space, kwaliteitsnormen en premies op vlak van huisvesting**', 13 september 2007: Katrien Aerts

Capri-jeugd Antwerpen: '**Even Bijpassen-en' Over de samenwerking Bijzondere Jeugdbijstand en Kinder- en Jeugdpsychiatrie**', 20 september 2007: Liliane Barthelemy, Tricia Leyssens

Federatie Diensten Begeleid Zelfstandig Wonen (gastspreker): '**Vormingsmoment i.v.m. huursubsidies en installatiepremies**', 3 oktober 2007: Tricia Leyssens

O.C.M.W. Leuven: '**Voorstelling Focusgroepen: Focus op maatschappelijk kwetsbare jongeren**', 10 oktober 2007: Koen Hellinckx, Tricia Leyssens

VAD Brussel: **'VAD-studiedag 'Vroeginterventie bij riskant en/of problematisch middelengebruik'**, 21 november 2007: Koen Hellinckx

VZW Rapunzel: **'Dansen met de rode schoentjes. Lichamelijke aspecten in de hulpverlening'** 15 november 2007: Tricia Leysens

Vlaams Welzijnsverbond: **'Uw regels zijn de onze niet...! WS Regels en afspraken ikv een risicomiddelen- of drugbeleid en WS Leefregels en leefklimaat'**. 14 december 2007: Liliane Barthelemy

Preventiedienst: **'Studiedag alcohol'**, 20 december 2007: Els Ceyskens-Motmans

Thuisbegeleiding:

Rit Ornelis: **'Verminderen van werkstress: inhoudelijke thema's'**, 22 januari 2007: Ine Vandermolen, Patrice Dewolf, Brunhilde Schiettecatte, Lien Gaublumme, Kris Nelen

KHLim: **'Projectenmarkt'**, 26 januari 2007: Patrice Dewolf en Lien Gaublumme

Open Therapeuticum Leuven: **'Hooggevoeligheid bij kinderen'**, 31 januari 2007: Brunhilde Schiettecatte

Provinciaal Educatief Centrum: **'Betrokkenheid van vaders'**, 21 februari 2007: Kris Nelen

P.P.O. CAW Ridderbuurt: **'Vechtscheiding'**, 20 maart 2007: Ine Vandermolen en Patrice Dewolf

Eureka: **'Herkennen en begeleiden van kinderen met NLD'**, 19 april 2007: Ine Vandermolen, Patrice Dewolf, Brunhilde Schiettecatte, Lien Gaublumme, Kris Nelen

Permanente vorming van de orde der advocaten: **'Kinderen: rechten en plichten'**, 27 april 2007: Lien Gaublumme

't Kompas: **'Gezin en hulpverlener het noorden kwijt'**, 28 september 2007: Kris Nelen

Zorgzaam: **'Als een koorddanser ... Omgaan met psychiatrische patiënten thuis'**, 12 oktober: Patrice Dewolf

Arjan Bolt, Provinciaal Educatief Centrum: **'Het gezin centraal'**, 15 en 16 november 2007, 13 en 14 december 2007: Ine Vandermolen, Patrice Dewolf, Elke Adriaens, Kris Nelen, Katrien Van obberghen

Arjan Bolt: **'Implementeren van oplossingsgerichte methodieken in onze werking'**, 15 en 16 november 2007, 13 en 14 december 2007: Ine Vandermolen, Patrice Dewolf, Elke Adriaens, Kris Nelen, Katrien Van obberghen

Rapunzel, Bruno Hillewaere: **'Verbinden om beter te kunnen loslaten: over hechtingsprocessen in de adolescentie'**, 22 november 2007: Patrice Dewolf

Lut Celie: **'Positief omgaan met kinderen'**, 12 december 2007: Kris Nelen

Project:

CRZ (Centrum voor relatievorming en zwangerschapsproblemen): **'Inhoudelijke uitwisseling'**, 26 februari 2007: Ria Van Laer en Kris Henno

Dr. Nicole Vliegen, Centrum voor Kinderpsychotherapie en ontwikkelingsgerichte Interventie, KU Leuven, **'Supervisie'** bij praktijk begeleidingssituaties, observatie van de emotionele beschikbaarheid

van de ouder in de vroege moeder-infant interactie. 24 april, 21 mei, 26 juni, 23 oktober en 20 november 2007: Eva Bosseloo (24/4), Kris Henno, Karen Peeters (24/4, 21/5 en 26/6), Ria Van Laer en Ingrid Meulemans (23/10 en 20/11).

CRZ (Centrum voor relatievorming en zwangerschapsproblemen): **'Tienerzwangerschappen. Begeleiding van zwangere tieners of tienermoeders'**, 4 mei 2007: Ria Van Laer (deelname aan panel)

WAIMH-Vlaanderen: **'Een (h)echte band? Perspectieven op de vroege gehechtheidsontwikkeling'**, 25 mei 2007: Ria Van Laer en Kris Henno

WAIMH-Vlaanderen: **'Beginnen bij het begin! Basisvaardigheden in het werken met infants en hun ouders/zorgfiguren'**, 14 december 2007: Ria Van Laer en Kris Henno (gastsprekers)

Administratie:

De kleine Prins: **'Opleiding boekhoudprogramma Wings'. Leuven**, 15 maart '07: Hilde Van de Cauter, Monique Moerenhout.

IDEWE: **'Cursus Bijscholing Hulpverlener EHBO'**,: 29 november 2007: Roosje Guzik

vzw amber

Ambulante Begeleidingsdienst Regio Leuven

begeleid wonen

intensieve gezinsondersteuning

thuisbegeleiding

Pompstraat 22, B-3012 Wilsele

T. 016/23.50.94 F. 016/23.06.40

info@amber-begeleidingsdienst.be www.amber-begeleidingsdienst.be

rek.nr. 001-3066865-92 RPR Leuven 0425.451.205

THUISBEGELEIDING

2 Jaarverslag thuisbegeleiding

2.1 Aanmeldingen

2.1.1 Aantal aanmeldingen

Begin januari 2007 stonden er 66 gezinnen op de wachtlijst. In 2007 kregen we 76 nieuwe aanmeldingen. Twee gezinnen werden heraangemeld en één gezin werd aangemeld vanuit de werkvorm intensieve gezinsondersteuning binnen Amber. Alle aangemelde gezinnen werden op de wachtlijst gezet.

Voor gezinnen waarvoor er bij Amber reeds begeleiding was, bekijkt het team of het zinvol is om het gezin voorrang te geven. Het belangrijkste argument hierbij is het bieden van continuïteit in de hulpverlening. In 2007 pasten we deze regel voor 2 heraanmeldingen toe. Het gezin, aangemeld door de werkvorm intensieve gezinsondersteuning, staat nog op de wachtlijst omdat deze werkvorm nog loopt in dit gezin.

Er waren 11 aanmeldingen meer dan in 2006. Het aantal heraanmeldingen is even groot als in 2004, 2005 en 2006.

2.1.2 Identificatie aanmelders

Consulent van Comité Bijzondere Jeugdzorg Leuven	43
Consulent van Jeugdrechtbank Leuven	27
Consulent van Jeugdrechtbank Antwerpen	2
Consulent van Jeugdrechtbank Tongeren	1
Consulent van Jeugdrechtbank Mechelen	1
Consulent van Comité Bijzondere Jeugdzorg Brussel	1
Consulent van Comité Bijzondere Jeugdzorg Mechelen	1
Totaal	76

Het merendeel van de aanmeldingen werd gedaan door consulenten uit de regio Leuven (70 van de 76). Consulenten van Comité Bijzondere Jeugdzorg meldden 45 maal aan. Consulenten van Jeugdrechtbanken meldden 31 maal aan in 2007.

2.1.3 De wachtlijst

Begin januari 2007 stonden er 66 gezinnen op de wachtlijst, waarvan 57 aangemeld in 2006, 7 in 2005 en 2 in 2004. De gezinnen aangemeld in 2004 en 2005 kwamen al wel bovenaan de wachtlijst. De consulent(e) vroeg om ze terug achteraan te laten aansluiten, gewoonlijk omwille van een andere lopende maatregel.

In 2007 konden we, door de lange wachtlijst, slechts 1 gezin starten dat dit jaar werd aangemeld. Deze opstart was uitzonderlijk snel doordat een consulente een gezin wisselde met een ander gezin van die consulente dat bovenaan de wachtlijst kwam. Enkel de 2 heraangemelde gezinnen die we voorrang gaven, konden starten in 2007.

Op 31 december 2007 staan er nog 86 gezinnen op de wachtlijst en is er 1 heraangemeld gezin. Ter vergelijking: eind 2006 stonden er 66 gezinnen op de wachtlijst en eind 2005 stonden er 62 gezinnen op de wachtlijst. Dus de wachtlijst groeit.

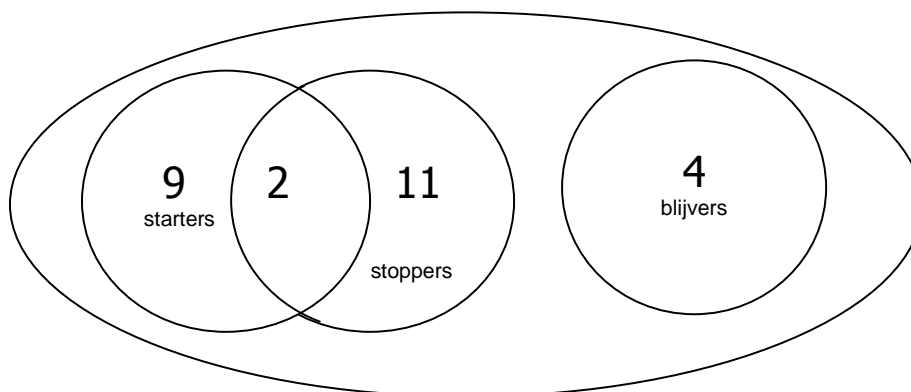
In de loop van 2007 zijn 47 gezinnen van de wachtlijst geschrapt. Voor 40 gezinnen hebben we zicht op de reden bij het schrappen. We noteerden voor deze 40 gezinnen 42 redenen omdat er in 1 gezin

3 verschillende maatregelen zijn genomen, voor elk van de 3 kinderen iets anders. (Zie onderstaande tabel)

Start thuisbegeleiding bij een andere dienst uit de regio	16
Geen vraag meer in het gezin	8
Jongere is 18 geworden	4
Keuze voor andere werkvorm: dagcentrum	1
Keuze voor andere werkvorm: residentieel	1
Keuze voor andere werkvorm: pleegzorg	1
Keuze voor andere werkvorm: internaat	1
Keuze voor andere werkvorm: MPC	1
Keuze voor andere werkvorm: thuisbegeleiding Vlaams Fonds	1
Keuze voor andere werkvorm: de Vuurvogel	1
Keuze voor andere werkvorm: Multi Functioneel Centrum ¹	1
Keuze voor andere werkvorm: onthemingsproject	1
Keuze voor andere werkvorm: gesloten instelling	1
Keuze voor andere werkvorm: Begeleid Zelfstandig Wonen (Amber)	1
Gezin wil geen hulp	1
Dossier is afgesloten	1

2.2 Jaaroverzicht van de begeleide gezinnen

In 2007 begeleidden we 26 gezinnen. Vier gezinnen hebben we het hele jaar begeleid, 11 gezinnen zijn gestart in de loop van 2007 en 13 zijn gestopt in 2007. Van de starters van 2007 zijn er twee gezinnen ook in 2007 gestopt. Via deze gezinnen bereikten we 74 thuiswonende kinderen en 12 niet-thuiswonende kinderen.

¹ In het MFC (van Sporen) biedt men een vraaggericht traject vanuit een organisatorisch geheel van een aantal begeleidingsplaatsen uit de thuisbegeleiding, het dagcentrum en de residentieële voorzieningen.

Er was een bezetting van 90 % voor thuisbegeleiding. In 2006 hadden we een bezetting van 95 %. Bij een 'vrije' plaats wordt het volgende gezin op de wachtlijst zo snel mogelijk opgestart. Door twee personeelsswissels was er niet altijd een volledige personeelsbezetting. Hierdoor konden we in het laatste trimester de open plaatsen niet steeds volledig invullen. Dit betekent dat op het einde van het jaar 2 plaatsen open waren.

2.3 Info met betrekking tot de begeleidingen

We registreerden 11 starters en 13 stoppers. Hier geven we de gegevens van deze registratie. Sommige gegevens werden geregistreerd voor de 11 opgestarte gezinnen of 'starters' (vb. identificatie verwijzer), andere gegevens werden genoteerd voor de 13 afgesloten gezinnen of 'stoppers' (vb. begeleidingsduur). Twee gezinnen komen in beide registraties aan bod omdat ze dit jaar zowel startten als stopten.

2.3.1 Identificatie verwijzer

De verwijzers van de 11 opgestarte gezinnen zijn voor 5 gezinnen het comité bijzondere jeugdzorg en voor 6 gezinnen de jeugdrechtbank van Leuven.

2.3.2 Wachtijd tussen aanmelding en opstart

3 maanden	1
13 – 14 maanden	3
14 – 15 maanden	2
15 – 16 maanden	1
16 – 17 maanden	1
18 – 19 maanden	1
Totaal	9

De wachttijd van de 2 heraangemelde gezinnen is in deze tabel buiten beschouwing gelaten. Deze gezinnen hebben 4 en 6 maanden gewacht.

De tabel geeft een overzicht van de wachttijd tussen de eerste aanmelding en de start van de begeleiding voor de 9 (11 min 2 heropstarters) opgestarte gezinnen. De minimale wachttijd (zonder de heraanmelders) in 2007 was 3 maanden (de consulente heeft een gezin gewisseld met een ander gezin van die consulente dat bovenaan de wachtlijst kwam). Al de andere gezinnen moesten méér dan een jaar wachten. De maximale wachttijd was 18 maanden. De gemiddelde wachttijd is 13 maanden. Bovendien is dit gemiddelde erg vertekend door het gezin dat dankzij een wissel van de consulent na 3 maanden kon opstarten. Ter vergelijking: In 2006 was de maximale wachttijd 14 maanden en de gemiddelde wachttijd 10 maanden. De wachttijden werden dit jaar langer.

2.3.3 Identificatie cliënt

Van de 11 opgestarte gezinnen heeft 1 gezin een oorspronkelijke gezinssamenstelling. In 2 gezinnen verblijven de kinderen bij hun alleenstaande moeder. De overige 8 gezinnen zijn nieuw samengesteld.

Bij de registratie vertrekken we van het gezin waar het kind meestal verblijft. Er zijn 18 ouderfiguren geregistreerd, waarvan 10 moederfiguren (9 moeders en 1 stiefmoeder) en 8 vaderfiguren (6 vaders

en 2 stiefvaders²). Van de 8 niet-inwonende (natuurlijke) ouders nemen 2 nog een opvoedingstaak op zich.

De leeftijd van de moeders ligt tussen 20 en 51 jaar, met een evenwichtige verdeling tussen -30-jarige en +30-jarige moeders. Eén moeder is ouder dan 50 jaar. De leeftijd van de vaders situeert zich tussen 20 en 55 jaar. Drie vaders zijn jonger dan 30 jaar. Drie vaders zijn tussen de 30 en de 40 jaar en twee vaders zijn ouder dan 50 jaar.

Er zijn 32 inwonende kinderen in de 11 gezinnen. Dit betekent gemiddeld 3 inwonende kinderen per gezin. De grootte van de gezinnen varieert van 1 tot 8 kinderen.

Wat de leeftijd van deze kinderen betreft, zien we dat het in de gezinnen gaat om alle leeftijden (tussen 0 en 18 jaar). Vorig jaar was dat ook zo. De leeftijd van de inwonende kinderen in de opgestarte gezinnen varieert dus.

De leeftijd van de inwonende kinderen geven we weer in volgende tabel:

Jonger dan 3 jaar	8
Tussen 3 en 6 jaar	6
Tussen 7 en 12 jaar	13
Tussen 13 en 15 jaar	3
Tussen 16 en 18 jaar	2
Totaal	32

Naast de 32 thuiswonende kinderen zijn er in de opstartende gezinnen 9 kinderen die niet in het gezin wonen dat wij begeleiden. Hiervan wonen twee kinderen bij hun natuurlijke moeder, één kind in een pleeggezin en drie kinderen verblijven in een MPC. Drie kinderen zijn volwassen en wonen zelfstandig. De tabel geeft een overzicht voor de 41 kinderen uit de 11 opgestarte gezinnen.

Thuiswonend	32
In een pleeggezin	1
Bij andere ouder	2
Op internaat of MPC	3
Woont zelfstandig	3
Totaal in de 11 opstartende gezinnen	41

De opgestarte gezinnen hebben vooral de Belgische nationaliteit. In 1 opgestart gezin zijn de 2 verschillende biologische vaders van de 4 kinderen van Iraanse afkomst. In één gezin is de moeder van Slovaakse afkomst.

2.3.4 Hulpverlening

Bij de start van de thuisbegeleiding hadden alle gezinnen nog regelmatig contact met andere hulpverleners.

We werken samen met hulpverleners waarmee het gezin op het moment dat de thuisbegeleiding start contact heeft:

² Stiefouders en ouders loopt door mekaar in sommige gezinnen: 4 van de vaders in de gezinnen zijn ook stiefvader

OCMW	5
MPC	3
Gezondheidsdiensten, hier Gezinshulp en Kind & Gezin	2
CLB	1
Centrum Algemeen Welzijnswerk	1
Centrum Geestelijke Gezondheidszorg	2
Justitiële hulpverlening	1
Andere	3

We gingen ook de hulpverleningsgeschiedenis van de kinderen na. Voor 25 van de 41 kinderen was er reeds een vorm van hulpverlening vóór de thuisbegeleiding van start ging. Het betreft zowel hulpverlening binnen Bijzondere Jeugdbijstand als buiten Bijzondere Jeugdbijstand. De hulpverleningsvormen variëren: dagcentrum, MPK, MPC, revalidatiecentrum, steungezin, centrum geestelijk gezondheidszorg, residentiële voorziening binnen de Bijzondere Jeugdbijstand, pleegzorg, ... Soms gaat het om een combinatie van verschillende vormen van hulpverlening. In twee gezinnen is er vroeger thuisbegeleiding geweest.

De meeste gezinnen hebben reeds een lange hulpverleningsgeschiedenis achter de rug. Voor 9 gezinnen loopt de hulpverlening via Bijzondere Jeugdzorg tussen de 1 en 5 jaar. Voor 1 gezin bestaat het dossier al langer dan 5 jaar. Voor 1 gezin start de hulpverlening met de thuisbegeleiding.

2.3.5 Begeleidingsafstand

Als 'mobiele' werkvorm kunnen wij gezinnen begeleiden in het hele gerechtelijke arrondissement. Voor de opgestarte gezinnen noteerden we de begeleidingsafstand van Amber naar het gezin. De gemiddelde verplaatsing (heen- en terugrit) voor de opgestarte gezinnen was 40 km.

0 tot 5 km (enkel)	2
6 tot 10 km	0
11 tot 15 km	3
16 tot 20 km	1
21 tot 25 km	3
46 tot 50 km	2

2.3.6 Begeleidingsduur

De begeleidingsduur is voor de 13 afgesloten begeleidingen erg verschillend. De gemiddelde duur van de begeleidingen is 13 maanden en varieert van 2 maanden tot 27 maanden.

6 maanden	2
6 – 12 maanden	6
12 – 18 maanden	1
18 - 24 maanden	2
+ 24 maanden	2
Totaal	13

Voor twee gezinnen was de begeleidingsduur korter dan 6 maanden. Eén gezin stopte omdat de minderjarige op eigen vraag geplaatst werd. Het andere gezin stopte omdat er niet echt een begeleidingsvraag, noch -nood was.

De gezinnen waar de begeleiding na 6 maanden en vóór 1 jaar stopte, zijn voornamelijk gezinnen (5/6) waar geen evolutie mogelijk was met thuisbegeleiding. Dit betekent dat we vanuit de begeleiding tijd nemen om toch te proberen begeleidings- en veranderingsruimte te krijgen in deze gezinnen.

2.3.7 Begeleidingsdomeinen

De inhoudelijke thema's die in de begeleidingen aan bod kwamen, werden gegroepeerd in 5 categorieën (5 tabellen). Voor de 13 afgesloten begeleidingen werd nagegaan rond welke thema's er in de begeleiding werd gewerkt.

Aan de begeleidster werd gevraagd om voor elke begeleiding na te gaan welke thema's een plaats hebben gekregen in de hele begeleiding. De thema's of aandachtspunten die aan bod kwamen, konden onbeperkt worden aangeduid. Ze zijn verzameld in de eerste kolom van de tabellen.

Verder ging de begeleidster voor elke begeleiding na welke drie thema's het accent vormden in de begeleiding. Deze resultaten vinden we terug in de tweede cijferkolom: meest aan bod gekomen.

2.3.7.1 Opvoeding

Om de opvoedingssituatie te bespreken met de ouders, met de verwijzers en met onze collega's, ordenen we dit in elk gezin op dezelfde manier. We werken met het hele team vanuit dit gezamenlijk 'pedagogisch kader'. We vertrekken vanuit de ordening die in 'Hink-stap-sprong'³ is uitgewerkt. We passen deze ordening toe in de begeleiding, in onze verslagen, in onze besprekingen en in onze eindregistratie.

In deze ordening vertrekt men van een 'regel van drie' voor het opvoeden van alle kinderen. Kinderen hebben op elke leeftijd sturing, steun en stimulans nodig. De goede verhouding hangt af van het kind (karakter en temperament), van zijn leeftijd en van de situatie. Bij opvoeding is sturen (leiding geven, de richting aangeven, regels en grenzen stellen), steunen (zorgen voor de kinderen: zowel materieel vb. voeding, onderdak, hygiëne, een bed ... als emotioneel vb. warme aandacht, troost, aanmoediging, complimentjes...) én stimuleren (kansen geven om ervaringen op te doen en daaruit te leren) belangrijk.

Ook in onderstaande tabel verwijzen we naar deze opdeling. Uit de tabel blijkt dat de opvoeding van de kinderen een belangrijk thema is onze thuisbegeleiding. Opvoedingsthema's komen in 12 van de 13 gezinnen aan bod. In 9 van de 13 gezinnen komen opvoedingsthema's meest aan bod. Het steunen en het sturen van de kinderen komt in ongeveer een derde van de gezinnen het meest aan bod. In één gezin kon het thema opvoeding helemaal niet aan bod komen. Dit omwille van de problematiek van de ouders (psychische problemen, drugsproblemen, financiële problemen, relatieproblemen).

PEDAGOGISCH	aan bod gekomen	meest aan bod gekomen
Steunen : zorgen voor de kinderen (materieel en emotioneel)	12	5
Sturen : leiding geven, grenzen stellen	12	5
Stimuleren : kansen geven om ervaringen op te doen	11	5
	aan bod gekomen in 12 van de 13 gezinnen	meest aan bod gekomen in 9 van de 13 gezinnen

³ Hink-Stap-Sprong. Een koffer vol ontwikkeling en opvoeding. ' werd ontwikkeld door centrum Bethanië en uitgegeven met de steun van de Provincie Limburg in oktober 2002. Het materiaal is ontwikkeld voor ouders. We kunnen dit materiaal wanneer het nodig is in de begeleidingen gebruiken.

2.3.7.2 *Gezinsstructuur en communicatie*

Een ander zeer belangrijk algemeen thema in de afgesloten gezinnen is de 'gezinsstructuur en communicatie'. Als aandachtspunt kwam het in alle gezinnen aan bod. In 5 gezinnen is dit het meest aan bod geweest in de begeleiding. Een duidelijke en constructieve communicatie tussen ouders en kinderen is een belangrijke factor in het verwezenlijken van een positief opvoedingsklimaat.

GEZINSSTRUCTUUR EN COMMUNICATIE	aan bod gekomen	meest aan bod gekomen
Duidelijke gezinsposities	8	0
Communicatie tussen kinderen/ouders	12	4
Communicatie tussen kinderen onderling	6	1
Communicatie tussen ouders	7	2
	aan bod gekomen in alle gezinnen	meest aan bod gekomen in 5 van de 13 gezinnen

2.3.7.3 *Psychologische en relationele thema's*

Psychologische en relationele thema's komen in alle gezinnen aan bod in de begeleidingen. In 7 gezinnen komt dit het meest aan bod. Individuele problemen van ouders waren een thema in meer dan de helft van de begeleidingen. Een probleem is bijvoorbeeld het zeer beperkte inlevingsvermogen van de ouders in de leefwereld van de kinderen, als gevolg van een fysieke, mentale of psychische problematiek. Ook de (problematische) voorgeschiedenis van de ouders en de communicatie tussen (ex-)partners komt in bijna de helft van de gezinnen aan bod.

PSYCHOLOGISCH/ RELATIONEEL	Aandachtspunt in 9 van de 10 gezinnen	Hoofddomein in 5 van de 10 gezinnen
Communicatie tussen partners	5	0
Communicatie tussen ex-partners	6	2
Fysieke en mentale mogelijkheden van de ouder(s)	8	1
Fysieke en mentale mogelijkheden van (de) een kind(eren)	4	0
Individuele psychische problematiek van de ouder(s)	9	3
Individuele psychische problematiek van (de) een kind(eren)	2	1
Geschiedenis van de ouder(s)	6	0
Ouderrolverdeling in nieuwsamengestelde gezinnen	5	1
	Aan bod gekomen in alle gezinnen	Meest aan bod gekomen in 7 van de 13 gezinnen

2.3.7.4 *Praktisch/administratief en financieel functioneren*

Wat betreft het praktisch/administratief en financieel functioneren, zien we dat deze domeinen voor 8 gezinnen aan bod komen in de begeleiding. Het is voor 6 gezinnen een combinatie van verschillende van deze problemen. Telkens gaat het ook over de financiële situatie. Toch is de financiële situatie slechts in 2 gezinnen het meest aan bod gekomen.

PRAKTISCH/ ADMINISTRATIEF/ FINANCIËEL	Aan bod gekomen	Meest aan bod gekomen
Huisvesting	4	0
Financiële situatie	8	2
Administratieve situatie	3	0
Huishoudelijke organisatie	4	0
	Aan bod gekomen in 8 van de 13 gezinnen	Meest aan bod gekomen in 2 van de 13 gezinnen

2.3.7.5 *Maatschappelijk functioneren*

In elke begeleiding hechten we belang aan het maatschappelijk functioneren van het gezin. In 12 van de 13 begeleidingen komt dit aan bod. Contacten met de school en andere mede-opvoeders zijn er voor al deze gezinnen. Voor 2 gezinnen is dit het meest aan bod gekomen.

MAATSCHAPPELIJK	Aan bod gekomen	Meest aan bod gekomen
Contacten met familie en ruimere contacten	7	0
Contacten met andere hulpverleners	8	0
Contacten met de school en andere medeopvoeders van de kinderen	12	0
Dagbesteding/opleiding/tewerkstelling	8	2
	Aan bod gekomen in 12 van de 13 gezinnen	Meest aan bod gekomen in 2 van de 13 gezinnen

2.3.8 Evolutie en prognose

2.3.8.1 *Evolutie van het gezin tijdens de begeleiding*

Na het aflopen van elke begeleiding maakt de begeleidster een inschatting en een beschrijving van de evolutie van het gezin tijdens de begeleidingsperiode.

In 4 gezinnen is er **geen evolutie** geregistreerd en in 2 gezinnen een **negatieve evolutie**. Opvallend hierbij is dat deze begeleidingen (6 in totaal) slechts tussen 2 en 10 maanden duurden.

Redenen voor dit gebrek aan of negatieve evolutie zijn: weerstand en wantrouwen bij de ouders die niet overbrugd geraakt; individuele (psychische, drank,...) problematiek van de ouders die bovenaan ligt; ouders niet overtuigd krijgen van belang van verandering in aanpak van de kinderen; ouder die geen verandering kan toestaan omdat verandering "schuld" inhoudt.

In 6 gezinnen was er een **bepaalde positieve evolutie op verschillende domeinen**. Deze domeinen verschillen van gezin tot gezin. Enkele voorbeelden geven een concreter beeld : moeder kan beter structuur bieden, minder strijd tussen ouders na echtscheiding, moeder is sterker geworden, de aanpak van de kinderen is positief geëvolueerd, er is meer en positievere communicatie tussen ouders en kinderen, ouders hebben meer zicht op de noden van de kinderen, administratieve/financiële situatie is in orde (met afbetalingsplannen), kind gaat vaker naar de kribbe, mama doet het vrij goed met de peuter, moeder stimuleert kind meer, moeder ziet noodzaak om meer te sturen, moeder heeft meer aandacht voor het geven van complimentjes, sociale contacten van de dochter op school verlopen beter, ...

In 1 gezin werd de evolutie omschreven als **duidelijk positief op verschillende domeinen**. Hierbij vernoemt de begeleidster: moeder is minder verwerpend naar kind en heeft minder hoge

(onrealistische) verwachtingen naar het kind. De peuter ontwikkelt positief op verschillende ontwikkelingsdomeinen. Bij de vader is er een begin van inzicht in het belang van consequent zijn.

2.3.8.2 Redenen voor het afsluiten van de begeleiding

Vijf begeleidingen sloten af omdat er **geen evolutie mogelijk** was. Redenen hiervoor waren: te grote weerstand en te groot wantrouwen bij mama, psychische problematiek van één of beide ouders, onvoldoende mogelijkheden bij de ouders om zich in te leven in de noden van hun kinderen, om hun eigen aanpak te bespreken, om hun ouderlijke verantwoordelijkheden voldoende op te nemen. Andere reden was: te veel andere problematische domeinen, waardoor de opvoeding volledig op de achtergrond verdwijnt.

In 4 gezinnen was er een **positieve evolutie** en werd er geen verdere evolutie verwacht.

Eén ouder voelde thuisbegeleiding aan als opgedrongen opvolging van een vorige begeleiding. Ze vroeg om te mogen bewijzen dat ze het zonder begeleiding aan kan. We stelden, samen met de moeder, aan de consulent voor om deze begeleiding te stoppen. Dit om de moeder het gepaste vertrouwen vanuit de maatschappij te geven. Op die manier hopen we de kans te vergroten dat ze positief terug kijkt naar hulpverlening. Met als uiteindelijk doel dat de moeder terug hulp vraagt als ze dat nodig heeft.

In één gezin werd de dochter (op eigen vraag) uit huis geplaatst.

In één gezin had de thuisbegeleiding geen meerwaarde naast de hulpverlening door de Kinderdienst (steungezin binnen private pleegzorg).

In een laatste gezin is het pad geëffend voor een pleeggezinndienst om de begeleiding over te nemen. Het betreffende kind verbleef van bij de start van de thuisbegeleiding al bij de grootouders. De begeleiding werd in overleg met alle betrokkenen overgenomen door een pleeggezinndienst.

2.3.8.3 Prognose voor het gezin bij het afsluiten van de begeleiding

Er werd aan de begeleidsters gevraagd naar hun prognose voor het gezin bij het afsluiten van de begeleiding.

Voor **één gezin** is er een **goede prognose** voor het totale gezinsfunctioneren. Er is een gepaste aanpak van de opvoeding van de kinderen. De ouders kunnen de noden van de kinderen goed inschatten en daar op een adequate manier mee omgaan.

In **4 gezinnen** worden de **opvoedingstaken voldoende zelfstandig door het gezin opgenomen**. De ouders van deze gezinnen zijn sterker geworden in het opnemen van hun opvoedingstaken (steunen, sturen, stimuleren) en in de communicatie in hun gezin.

Voor **4 gezinnen** is **verdere hulp nodig** en is er een doorverwijzing gebeurd. In één gezin bleef de hulpverlening door de Kinderdienst (die reeds geïnstalleerd was voor de thuisbegeleiding) doorlopen. Er waren 2 doorverwijzingen naar de Pleeggezinndienst en voor één gezin naar een residentiële voorziening.

In **één gezin** zijn er **nog ernstige problemen voor de opvoedingstaken** in het gezin. Omwille van de beperking van moeder, zal in dit gezin blijvende ondersteuning nodig zijn.

Voor **3 gezinnen** is er bij het afsluiten van de begeleiding nog **ernstige bezorgdheid voor het totale gezinsfunctioneren**. In één gezin staan de kinderen op wachtlijsten voor een residentiële

voorziening, in één gezin hebben we moeder doorverwezen voor individuele therapie en een derde gezin is doorverwezen naar het CAW om te werken aan het intra-familiaal geweld.

2.3.9 Samenwerking

Om een begeleiding goed te laten verlopen zijn verschillende vormen van samenwerking belangrijk.

Standaard en inherent aan onze werking is een nauwe samenwerking met de **consulenten** van de jeugdrechtsbank en het comité voor bijzondere jeugdzorg.

Bij de start van een begeleiding nemen we contact op met de **scholen/kinderopvang** van de kinderen, zodat zij weten dat er een thuisbegeleiding is gestart. We vragen om vanuit de school steeds rechtstreeks met de ouders te (blijven) communiceren. Met de ouders spreken we af hoe we de schoolse situatie verder opvolgen: samen met hen, via hen of (uitzonderlijk) door rechtstreeks contact van ons met de school.

In de begeleidingen werken we samen met **andere hulpverleners en steunfiguren voor het gezin**. Naargelang de noden in de gezinnen verschilt dit sterk. Zo waren er in het voorbije jaar bijvoorbeeld contacten met CLB's, OCMW's, sociale woonmaatschappijen, arbeidstrajectbegeleiding, therapeuten van een gezinslid, huisartsen, een psychiater, centra voor maatschappelijk werk (individuele begeleiding ouder en/of kind), pleeggezinndiensten, justitie-assistenten, grootouders die nauw betrokken zijn bij de opvoeding van de kinderen, internaten, diensten geestelijke gezondheidszorg, MPI, Begeleid wonen van het Vlaams Fonds, gezinshulp, KITT, COS, Kinderdienst (steungezin binnen private pleegzorg), VK, CGGZ, Kind en Gezin, schuldbemiddeling, advocaten, Mobiel Ambulant Team (drughulpverlening). Wanneer er meerdere hulpverleners betrokken zijn, nemen we deel aan de rondetafelbesprekingen, soms in de vorm van cliëntoverleg op het OCMW. Wij zijn ook regelmatig initiatiefnemer van deze besprekingen.

Voor situaties van mishandeling en verwaarlozing werken we samen met het **vertrouwenscentrum kindermishandeling**. Dit jaar melden we één zorgwekkende situatie bij het afsluiten van de begeleiding.

Wanneer we zeer bezorgd zijn over de situatie van kinderen die worden aangemeld binnen de vrijwillige hulpverlening, doen we beroep op de **bemiddelingscommissie**. Dit jaar melden we, samen met de consulent, 1 situatie bij de bemiddelingscommissie.

2.4 Inhoudelijke reflectie van het team

2.4.1 De teamthema's

We geven een opsomming van de belangrijkste inhoudelijke teamthema's. Daarna werken we enkele thema's verder uit.

- Eerlijkheid en authenticiteit
- Vorming 'Het gezin centraal': oplossingsgericht werken binnen thuisbegeleiding.
- Herwerking van handelingsplan en evolutieverslagen: werken vanuit een oplossingsgerichte visie met werkdoelen.
- Oudere kinderen die de ouderrol mee opnemen
- Met jongeren spreken 'over' de begeleiding. Inspraak en participatie
- Uitwerking van een brochure voor jongeren en een brochure voor kinderen. Bijna alle jongeren uit de gezinnen in begeleiding werden hierbij betrokken om hun ideeën en hun mening te geven.
- Werkmotivatie en werkstress.
- Grenzen aan de werkvorm: aanvulling schema en bespreking ivm afsluiten in niet-werkbare situaties.
- Aanwerving en inwerken van 2 nieuwe gezinsbegeleidsters.

2.4.2 Oplossingsgericht werken: 'Het gezin centraal'.

In onze thuisbegeleiding vertrekken we van de doelstellingen van het gezin en werken we kracht- en oplossingsgericht⁴. We willen de ouders ondersteunen om hun opvoedingsaanpak aan te passen. We willen de positieve mogelijkheden van de ouders activeren. Een oplossingsgerichte aanpak is gericht op concrete haalbare veranderingen in de dagelijkse leefsituatie van het gezin. We ondersteunen ouders om zelf vorm te geven aan hun eigen oplossingen voor de (opvoedings)problemen. Deze aanpak sluit aan bij de uitgangspunten en doelen van thuisbegeleiding.

Begin 2007 besluiten we om voor het hele team thuisbegeleiding een meerdaagse training te organiseren om enkele specifieke technieken uit de oplossingsgerichte benadering in onze manier van werken te integreren. Het is de bedoeling dat de teamleden de vaardigheden en specifieke technieken gericht kunnen inoefenen. Op die manier willen we onze hulpverleningsvaardigheden vergroten om vraaggestuurd en krachtgericht te werken.

We zoeken opleiders die de oplossingsgerichte benadering toepassen binnen de ambulante jeugdzorg. Via het boek 'Het gezin centraal'. Handboek voor ambulante gezinsbegeleiders.⁵ kenden we de visie en benadering van Arjan Bolt en de medewerkers van Cardea. Deze benadering sluit erg aan bij onze vraag naar vorming. De oplossingsgerichte technieken die in het methodiekboek beschreven worden, willen we verder inoefenen.

We starten in het najaar een vormingsreeks van 4 dagen, begeleid door 2 medewerkers van het bureau Bolt. De voormiddagen van deze reeks trainingsdagen worden, in samenwerking met het Provinciaal Educatief Centrum, opengesteld voor 15 thuisbegeleiders van andere diensten. In de namiddagen werken de opleiders met het team thuisbegeleiding apart.

⁴ Zie ook jaarverslag van 2006. In het kader van de integrale jeugdhulpverlening was er de opdracht om onze werking te beschrijven in een module. In deze module beschreven we o.a. ons uitgangspunt om kracht- en toekomstgericht te werken en niet enkel te vertrekken vanuit de problemen of klachten.

⁵ BOLT, A. (2006). *Het gezin centraal. Handboek voor ambulante hulpverleners*. Amsterdam: SWP.

In de voormiddagen werken de opleiders telkens enkele inhoudelijke thema's uit. Daarnaast brengen zij concrete, oplossingsgerichte technieken aan. De groep kan dan kort even oefenen op deze technieken (o.a. in rollenspelen). Elke namiddag passen we het aangebrachte denkkader toe op de begeleidingen van Amber en/of trainen we uitgebreider op de aangebrachte oplossingsgerichte technieken.

	Thema's	Oplossingsgerichte technieken
Blok 1	<p>Bepalen van doelen in het oplossingsgericht werken</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pijlers van 'het gezin centraal' • Het hulpverleningstraject van 'het gezin centraal' • Situering van de oplossingsgerichte benadering • Bepalen van doelen 	<ul style="list-style-type: none"> • Informatie verzamelen over de doelen van het gezin (toekomstgericht en niet klachtgericht) • Het stellen van de wondervraag
Blok 2	<p>Samenwerkingsrelaties</p> <ul style="list-style-type: none"> • 4 soorten samenwerkingsrelaties • Verschil tussen probleem en beperking • Afstemming van het hulpverleningsaanbod op de samenwerkingsrelatie • Manieren om informatie te verzamelen over krachten en oplossingen 	<ul style="list-style-type: none"> • Inschatten van de samenwerkingsrelatie • Het stellen van de uitzonderingsvraag • Het stellen van schaalvragen • Van werkdoel naar werkplan
Blok 3	<p>Verbeteren van opvoedingsvaardigheden</p> <ul style="list-style-type: none"> • Het competentiemodel • Basishouding en basisaannames • Overzicht van manieren om als ouder gedrag aan te leren of te stoppen 	<ul style="list-style-type: none"> • Opzetten van oefensituaties voor het inoefenen van opvoedingsvaardigheden • Oplossen van een probleem met pen en papier
Blok 4	<p>Veiligheid in het gezin</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vergroten van de veiligheid in een gezin • Hulpverlenersvaardigheden en rolverdeling • 'Signs of safety' model 	<ul style="list-style-type: none"> • Analyse maken vanuit 'signs of safety'-model: <ul style="list-style-type: none"> ○ zorgen en bedreigingen ○ krachten en veiligheid

In 2008 organiseren we een vervolg op deze opleiding. Met de ruimere opleidingsgroep zijn er, opnieuw in samenwerking met het Provinciaal Educatief Centrum, 2 halve dagen intervisie gepland. Voor ons team voorzien we nog 2 volledige trainingdagen. We bespreken dan onze (dit jaar vernieuwde) handelingsplannen en evolutieverslagen vanuit deze visie, bekijken hoe werkbegeleiding vanuit dit model kan vorm krijgen en willen nog verder trainen op het concreet inoefenen van opvoedingsvaardigheden.

2.4.3 Uitwerking nieuw thema eindregistratie: 'Opvoeding centraal'.

De domeinen die wij in elke begeleiding een plaats willen geven zijn: de opvoedingssituatie voor de kinderen (steunen, sturen, stimuleren), de communicatie in het gezin, de gezinsstructuur en de maatschappelijke verwachtingen tegenover gezinnen in de huidige tijdsgeest. We willen deze domeinen rond opvoeding een centrale plaats geven in onze begeleidingen, naast andere domeinen die het gezin erg aanbelangen én die soms de energie, ruimte en aandacht van de opvoeding weghalen (bv; te klein huis, een te laag inkomen, een psychisch probleem,...).

Dit jaar stellen we in de eindregistratie 3 bijkomende vragen. Hiermee willen we een licht werpen op de verhouding tussen enerzijds de domeinen die belangrijk bevonden worden door de begeleidsters en anderzijds het bespreekbaar zijn van en het kunnen werken aan die domeinen in een begeleiding. Deze bijkomende vragen stellen we vanuit de vaststelling (en soms ook frustratie) dat er in de begeleidingen niet altijd genoeg ruimte is om het thema opvoeding centraal te stellen.

Dit werd bevraagd aan de hand van volgende vragen:

	wel	niet
Hebben alle domeinen die maatschappelijk belangrijk waren in deze begeleiding een plaats kunnen krijgen in de begeleiding	7	6

Welke domeinen konden geen plaats krijgen ?

- Geen opvoedingsdomeinen o.w.v. problematiek van de ouders (psychische problemen, drugsproblemen, financiële problemen, relatieproblemen); o.w.v. korte duur van de TB,
- Steunen, sturen, stimuleren (bij mama) niet o.w.v. wantrouwen, weerstand, relationele problemen, medische problemen mama,
- Gezinsposities niet,
- Communicatie in het gezin niet,
- Ouderrolverdeling niet o.w.v. weerstand.

	wel	niet	soms, te weinig	bij papa wel, bij mama niet
Waren de meningen van de ouders en de begeleidster over de belangrijkheid van de domeinen gelijk?	5	6	1	1

Dit betekent dat wij in de helft van de gezinnen de thuisbegeleiding moeten 'onderhandelen' met de ouders om opvoeding als thema in de begeleiding te kunnen bespreken. Dit doen we o.m. door te werken aan een werkrelatie met de ouders, door het tempo van het gezin te volgen, door in te voegen en tegelijk onze opdracht duidelijk te maken, door te benadrukken wat goed loopt en waar inzet is van gezinsleden, door de maatschappelijke verwachtingen te verwoorden in het gezin, ...

	wel	niet
Hebben er in deze begeleiding domeinen erg veel ruimte ingenomen, waardoor de opvoeding op de achtergrond bleef	11	2

In 11 van de 13 gezinnen is in de beleving van de begeleidster de opvoeding als thema te veel op de achtergrond gebleven! M.a.w. in 11 van de 13 gezinnen lukte het niet voldoende om het thema opvoeding op de agenda te zetten in de begeleidingsgesprekken.

We gingen op zoek naar de redenen die de begeleidsters hiervoor aangaven:

- We merken dat het voor ouders niet evident is en erg bedreigend kan zijn om stil te staan bij hun opvoedingsaanpak, laat staan om opvoedingsvaardigheden te trainen. Alle ouders willen goede ouder voor hun kinderen zijn. Hun opvoedingsaanpak bespreken en wijzigen betekent voor ouders vaak het loslaten van zekerheden, het ongekende pad van nieuwe dingen uitproberen inslaan, durven, willen en kunnen reflecteren op hun aanpak. Dit uit zich vaak in weerstand en wantrouwen. **Het onderhandelen van de begeleiding** komt dan in deze gezinnen centraal te staan.
- Als we de opvoeding van kinderen plaatsen in de behoefte-driehoek van de mens, dan is het logisch dat ouders **eerst nood** hebben **aan onderdak, voeding, kleding en verwarming** voor hun gezin vooraleer ze aan de opvoeding van kinderen toe komen. In deze gezinnen zijn wij met de ouders en omringende hulpverleners bezig rond die basisbehoeften én proberen wij daarnaast de opvoeding als thema op de agenda te zetten. Kinderen kunnen niet wachten opgevoed te worden.
- Opmerkelijk is het grote aantal ouders met een **psychisch probleem**. Dit psychische probleem van één of beide ouders kan maken dat opvoeding niet kan besproken worden. We hebben evenveel ervaring met het tegendeel, waar ouders beseffen dat ze een psychisch probleem hebben dat de opvoeding moeilijker maakt en waarbij begeleiding zinvol is.
- Om het met ouders over de opvoeding van de kinderen te kunnen hebben, is het belangrijk dat ouders zich minimaal **kunnen inleven** in kinderen (het gevoel en de emotionele noden van het kind kunnen inschatten). Dit onvermogen is vaak transgenerationeel en /of gekoppeld aan een psychisch probleem. Als begeleiders hebben we dan de opdracht de tijd te nemen om te proberen dit "mentaliseren" (het gevoel van het kind kunnen inschatten én in communicatie met het kind (verbaal of non-verbaal) kunnen brengen) aan te brengen bij de ouders. Een specifiek voorbeeld zijn de ouders die verwickeld zijn in een '**vechtscheiding**'. Zolang zij niet beslissen te stoppen met vechten, kunnen ze zeer moeilijk stilstaan bij de noden van hun kinderen.
- Tenslotte doorkruisen **verslaving en partnergeweld** (al of niet gecombineerd) soms een thuisbegeleiding. Deze thema's kunnen het opvoeden van kinderen thuis erg bemoeilijken. In deze situaties gaan we in de eerste plaats met de ouders op zoek naar **veiligheid** voor de kinderen en bekijken we wat de ouders kunnen met hun probleem (bv. waar ze terecht kunnen voor specifieke hulp). Tenslotte overwegen we of thuisbegeleiding in deze situatie haalbaar is.

Ook in deze moeilijke begeleidingen proberen we de opvoeding op de agenda te krijgen. We proberen met de ouders een weg te gaan om naast hun andere belangrijke thema's/moeilijkheden de opvoeding van de kinderen te kunnen bespreken. Lukt dat, dan kunnen we constructief verder begeleiden. Lukt dat niet, dan bespreken we dit (liefst samen met de ouders) met de verwijzer.

Besluit:

In de meeste van onze begeleidingen vraagt het onderhandeling om het thema opvoeding (meer) op de agenda van de TB-gesprekken te krijgen. Dit is in een begeleiding vaak niet een éénmalig proces, maar een onderhandeling die keer op keer, nu en dan of geregeld terug komt.

vzw amber

Ambulante Begeleidingsdienst Regio Leuven

begeleid wonen

intensieve gezinsondersteuning

thuisbegeleiding

Pompstraat 22, B-3012 Wilsele

T. 016/23.50.94 F. 016/23.06.40

info@amber-begeleidingsdienst.be www.amber-begeleidingsdienst.be

rek.nr. 001-3066865-92 RPR Leuven 0425.451.205

BEGELEID ZELFSTANDIG WONEN

3 Jaarverslag begeleid zelfstandig wonen

3.1 Aanmeldingen

3.1.1 Aantal aanmeldingen

In de loop van 2007 ontvingen we 65 aanmeldingen voor de werkvorm begeleid zelfstandig wonen (63 in 2006 en 51 in 2005), meer specifiek betrof het 29 jongens en 33 meisjes. Van 3 aangemelde jongeren was het geslacht onbekend.

Van deze 65 aanmeldingen waren er 5 heraanmeldingen (2 jongeren stonden reeds eerder op de wachtlijst, 3 jongeren werden voordien reeds begeleid door bzw Amber).

Wat betreft de achtergrond valt het op dat 49 aangemelde jongeren van Belgische origine zijn, 16 zijn van vreemde origine. Daar waar we twee jaar terug wilden anticiperen op het 'dicht slijben' van de wachtlijst met 'niet begeleide minderjarigen' (NBM), merken we dat er in 2007 maar 2 NBM werden aangemeld (4 in 2006). Allicht is deze daling o.a. te wijten aan de extra BZW-plaatsen die voor NBM's gecreëerd zijn binnen Bijzondere Jeugdzorg.

3.1.2 Identificatie aanmelders

De volgende tabel geeft een specifiek overzicht van de verschillende aanmelders in 2007:

Consulent van Comité Bijzondere Jeugdzorg Leuven	24
Consulent van Jeugdrechtbank Leuven	14
Consulent van Jeugdrechtbank Brussel	5
Consulent van Jeugdrechtbank Hasselt	1
Consulent van Comité Bijzondere Jeugdzorg Brussel	3
Consulent van Comité Bijzondere Jeugdzorg Hasselt	1
Consulent van Comité Bijzondere Jeugdzorg Mechelen	1
Consulent van Jeugdrechtbank Mechelen	1
Consulent van Comité Bijzondere Jeugdzorg Antwerpen	1
Dagcentrum BJB	1
Centra voor pleegzorg	1
Jongere / ouders zelf	4
Thuisbegeleiding BJB	1
Onthaal-, observatie- en oriëntatiecentrum binnen BJB	6
Project Intensieve Gezinsondersteuning (Kind & Gezin)	1
Andere (wijkgezondheidscentrum)	1
Totaal	65

Bijna de helft van de jongeren, nl. 30, wordt door een Comité Bijzondere Jeugdzorg aangemeld. De andere grote verwijzer is de jeugdrechtbank, nl. 21 jongeren.

Wat betreft de aanmeldingen die niet door een Comité of Jeugdrechtbank gebeuren, willen we opmerken dat een jongere pas op de wachtlijst wordt geplaatst indien één van beide instanties de aanmelding bevestigt.

3.1.3 De wachtlijst

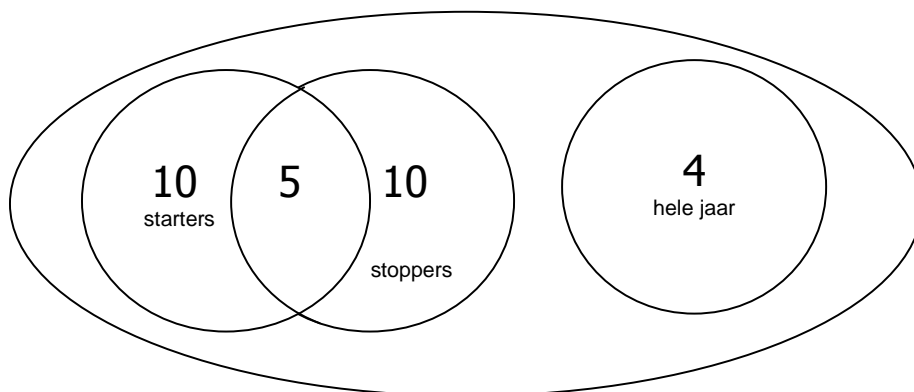
Vier aangemelde jongeren kwamen om diverse redenen niet op de wachtlijst, 1 jongere was reeds ouder dan 19 jaar en werd gezien de lange wachtlijst verwezen naar het CAW, 1 jongere was jonger dan 15 jaar, 1 jongere wou zich in een ander bestuurlijk arrondissement vestigen en 1 jongere had nog geen BJB dossier.

Van de overige 61 waren er 5 jongeren die met bzw startten in 2007, 9 jongeren werden om uiteenlopende redenen van de wachtlijst geschrapt. De redenen voor schrapping zijn divers, 1 jongere vond een oplossing in de eigen familie, 1 jongere kon in een andere voorziening starten met bzw, 1 jongere werd geschrapt met de mogelijkheid om opnieuw bovenaan te komen ('ritssysteem') indien er opnieuw een vraag zou zijn, voor 2 jongeren was er geen vraag meer en voor 4 jongeren werd de reden niet gespecificeerd. De overige 47 stonden op 31 december 2007 nog op de wachtlijst. We weten echter niet met zekerheid hoeveel van deze jongeren effectief nog een vraag hebben voor bzw. Vaak worden we niet op de hoogte gebracht van de evolutie van de jongeren. Zo kan het dat er reeds een andere oplossing werd gevonden, dat de vraag voor bzw niet meer relevant is of dat de jongere ondertussen 18 jaar geworden is. De wachtlijst geeft dus een vertekend beeld. Het probleem van de wachtlijst werd reeds in het jaarverslag 2006 toegelicht.

3.2 Jaaroverzicht van de begeleide jongeren

In 2007 begeleidden we 28 jongeren binnen de werkvorm Begeleid Zelfstandig Wonen. Eén jongere werd éénmaal bij de starters van 2007 geregistreerd en tweemaal bij de stoppers. Hij startte in 2006 en stopte zijn begeleiding in 2007 na een maand begeleiding (hij werd geplaatst omwille van strafbare feiten). Nadien startte deze jongere terug een bzw-begeleiding. We hebben deze begeleiding ook tweemaal geregistreerd in de eindregistratie omdat de inhoud in deze twee begeleidingen erg verschillend was. Zodoende komen we tot 29 begeleidingen van 28 jongeren.

Het voorbije jaar zijn 15 jongeren gestart. De andere 13 jongeren hun begeleiding was al in 2006 gestart en liep door in 2007. Van de 15 starters werden 5 begeleidingen in 2007 ook beëindigd (zie schema), van de reeds lopende begeleidingen werden 10 begeleidingen afgerond. In 2007 zijn in totaal 15 jongeren gestopt met de begeleiding. Vier jongeren startten voor 2007 en liepen na december 2007 nog door. Deze 4 'blijvers' werden dus niet opgenomen in de registratie van 2007.

De bezetting was het voorbije jaar gemiddeld 93 procent. Dit is evenveel als in 2006.

3.3 Info met betrekking tot de begeleidingen

3.3.1 Identificatie verwijzer

Bij de 15 jongeren die in 2007 hun begeleiding startten, stellen we vast dat 10 van hen doorverwezen werden door consulenten van de Jeugdrechtbank. De overige 5 jongeren kwamen in begeleiding via een doorverwijzing van een Comité voor Bijzondere Jeugdzorg.

Net zoals vorig jaar blijven de verwijzers uit onze regio de belangrijkste doorverwijzers. Op regionaal vlak zien we dat de jeugdrechtbank en het Comité voor Bijzondere Jeugdzorg van Leuven 11 van de 15 verwijzingen voor hun rekening nemen. De overige 4 doorverwijzingen kwamen vanuit regio Mechelen (1), en regio Brussel-Halle-Vilvoorde (3).

Comité Bijzondere Jeugdzorg Leuven	4
Comité Bijzondere Jeugdzorg Mechelen	1
Jeugdrechtbank Leuven	7
Jeugdrechtbank Brussel	3
Totaal	15

3.3.2 Wachtijd tussen aanmelding en opstart

Zoals vermeld startten 15 jongeren in 2007 met bzw. Hiervan werden 5 jongeren in 2007 aangemeld terwijl 9 jongeren reeds in 2006 op de wachtlijst stonden. Eén jongere stond al van eind december 2005 op de wachtlijst. Zij was 16 bij haar aanmelding en is haar bzw-begeleiding gestart binnen de maand na haar 17e verjaardag.

De gemiddelde wachttijd voor de 15 jongeren die in 2007 effectief startten was 7,5 maanden. Dit is een beduidend langere wachttijd dan vorig jaar (3,5 maanden). Vijf jongeren konden binnen de 3 maanden na aanmelding met de bzw-begeleiding starten. Zes jongeren hebben meer dan 10 maanden op de wachtlijst gestaan. Bij 5 jongeren is de reden hiervoor een gevolg van de situatie van de jongeren, nl. 2 jongeren stonden voor hun 17e op de wachtlijst en moesten dus wachten tot ze 17 jaar werden; voor 2 jongeren werd de opstart uitgesteld omdat ze strafbare feiten gepleegd hadden en tijdelijk geplaatst werden in een gemeenschapsinstelling en 1 jongere vroeg zelf om later te kunnen starten. Slechts 1 jongere heeft effectief 15 maanden op de wachtlijst gestaan voor er een plaats was voor bzw.

Hieronder volgt een overzicht van alle wachttijden:

0 - 3 maanden	5
3 - 6 maanden	1
6 - 9 maanden	3
9 - 12 maanden	2
12 - 15 maanden	4
Totaal	15

3.3.3 Identificatie cliënt

Bij de 15 begeleidingen die opstartten in 2007 gaat het om 7 jongens en 8 meisjes. Hiermee sluiten we, in tegenstelling tot vorig jaar (13 jongens, 3 meisjes), terug aan bij de verhoudingen die de Federatie van de autonome bzw-diensten in Vlaanderen registreert, nl. een gelijkmatige verdeling tussen jongens en meisjes. En we sluiten ook terug aan bij de trend in verhouding jongens-meisjes in onze begeleidingen van de jaren voordien.

Bij de etnische origine zien we dit jaar niet alleen bij de aanmeldingen maar ook bij de starters terug een verschuiving naar beduidend meer jongeren van Belgische origine. Van de 15 gestarte jongeren zijn 12 van Belgische origine. We begeleidden 2 jongeren van Latijns-Amerikaanse afkomst en één afkomstig uit Oost-Europa. Deze tendens vinden we ook terug bij de aanmeldingen (cfr. 3.1.1.).

Wanneer we de leeftijd bij start bekijken, zien we dat het merendeel (9 jongeren) voor de leeftijd van 17,5 jaar start. Bij 5 jongeren begon onze begeleiding tussen hun 17,5 en 18 jaar. Eén jongere startte na zijn meerderjarigheid (tussen 18 en 18,5 jaar). Deze cijfers zijn ongeveer identiek aan die van vorig jaar.

3.3.4 Hulpverleningsverleden en situatie bij de start van BZW

Alle jongeren hadden bij opstart reeds een hulpverleningsverleden: 13 daarvan binnen de Bijzondere Jeugdbijstand (al dan niet gecombineerd met hulpverleningsverleden buiten Bijzondere Jeugdbijstand) en 2 enkel buiten Bijzondere Jeugdbijstand (allebei Project intensieve gezinsondersteuning van Amber). Deze 2 jongeren hadden een dossier van minder dan 1 jaar. Van de 13 jongeren met een dossier binnen de Bijzondere jeugdzorg loopt het dossier voor 6 jongeren reeds tussen 1 en 5 jaar en 7 jongeren hadden al meer dan 5 jaar een dossier.

Wanneer we het hulpverleningsverleden van de 15 jongeren bekijken, zien we dat de hulpverleningsvormen zich vooral binnen Bijzondere Jeugdzorg situeren. Hiervan hebben 8 jongeren zowel binnen als buiten de Bijzondere jeugdzorg hulpverlening gekregen. Het aantal hulpverleningsvormen varieert, nl. 7 jongeren kwamen met één tot 3 hulpverleningsvormen in contact. De overige 8 jongeren hadden contact gehad met 4 tot 7 hulpverleningsvormen voor ze aan bzw begonnen.

Wanneer we de hulpverleningsvormen zelf bekijken, turven we als meest frequente hulpverlening de volgende: onder toezicht (8), pleeg- en opvanggezin (8 maal binnen Bijzondere jeugdzorg en 5 maal buiten Bijzondere jeugdzorg), gemeenschapsinstelling (5) en een residentie binnen Bijzondere jeugdzorg (5). Verder kwam ook Dienst Geestelijke gezondheidszorg, herstelgerichte/constructieve afhandeling en psychiatrie elk 3 maal voor. Hulpverlening die slechts voor één of twee jongeren vooraf ging aan bzw betreft thuisbegeleiding, bzw, dagcentrum, crisishulp aan huis, onthemend project, OOC en CAW.

Ongeveer de helft van de jongeren (8) komt bij hun aanmelding voor bzw uit hun eigen netwerk (gezin, familie, vrienden, partner). De twee vorige jaren was dit ook zo. Hierna volgt een overzicht van de verblijfplaats bij aanmelding.

Oorspronkelijk gezin	2
Familie	1
Vrienden	2
Partner	3
Pleeggezin	3
Gemeenschapsinrichting	1
Andere residentie Bijzondere Jeugdzorg	1
Internaat	1
Opvanggezin binnen de hulpverlening	1
Totaal	15

3.3.5 Begeleidingsduur

Voor 15 jongeren liep de begeleiding af in 2007 (cfr. Schema in 3.2. Jaaroverzicht van de begeleide jongeren).

De begeleidingsduur in 2007 varieerde van 1 maand tot 19 maanden.

Drie begeleidingen stopten vroegtijdig om de volgende redenen: een plaatsing in een gemeenschapsinstelling na het plegen van strafbare feiten (na 1 maand bzw), een andere maatregel van de Jeugdrechter (is in thuismilieu gebleven) en één jongere werd 18 en koos ervoor om de begeleiding te stoppen. De jongere die na een maand stopte owv een plaatsing in een gemeenschapsinstelling, startte in 2007 opnieuw een bzw-begeleiding.

In tegenstelling tot vorig jaar waarin 11 van de 16 jongeren langer dan 1 jaar begeleid werden, betreft dit in 2007 slechts 3 jongeren. Er zijn 2 jongeren 1 jaar in begeleiding geweest. De overige 10 jongeren zijn 5 maanden tot 1 jaar in begeleiding geweest.

De gemiddelde begeleidingsduur van de begeleidingen die in 2007 werden afgesloten, bedraagt 8 maanden. Dit is gemiddeld een half jaar minder dan vorig jaar (14 maanden). Redenen hiervoor vinden we bij de 4 jongeren die heel het jaar begeleid werden en dus niet in de registratie voor dit jaar voorkomen (starten vóór 2007, stoppen na 2007). Vorig jaar was dit slechts één jongere. Verder sloten in 2006 acht begeleidingen af die meer dan een jaar geduurd hadden. In 2007 waren dat er 5.

Om een beeld te krijgen over de gemiddelde begeleidingsduur van de voorbije jaren, voegen we een overzichtje toe van 2001 tot 2006.

Gemiddelde begeleidingsduur vorige jaren:

- 2007: 8 maanden
- 2006: 14 maanden
- 2005: 12,5 maanden
- 2004: 11,5 maanden
- 2003: 10 maanden
- 2002: 10 maanden
- 2001: 12 maanden

De volgende tabel biedt een overzicht van de duur van de afgesloten begeleidingen:

0 - 6 maanden	4
7 - 12 maanden	6
13 - 18 maanden	4
19 - 24 maanden	1
Totaal	15

3.3.6 Begeleidingsdomeinen

Voor de 15 afgesloten begeleidingen werd nagegaan welke domeinen in de begeleiding aan bod kwamen. Hieronder geven we enkele categorieën (en tabellen) weer. Er kunnen per begeleiding meerdere domeinen binnen één categorie aangeduid worden.

De praktisch/administratieve begeleiding in cijfers:

PRAKTISCH/ ADMINISTRATIEF	Aantal op 15 jongeren
Woonst standaard	8
Woonst intensief	7
Budget standaard	9
Budget intensief	6
Administratie standaard	10
Administratie intensief	5
Praktische vaardigheden standaard	15
Praktische vaardigheden intensief	0

Elf van de 15 jongeren werden op minstens één domein intensief begeleid. In 2 begeleidingen worden zelfs binnen 3 domeinen intensief begeleid (Twee jongeren scoren op drie van de vier domeinen intensief). Ook in kortere begeleidingen (< 6 maanden) kwamen deze begeleidingsdomeinen aan bod.

Uit de cijfers in de tabel blijkt dat voor bijna de helft van de jongeren 'de woonst' als intensief thema werd ervaren binnen de begeleiding. Vaak gaat het over de zoektocht naar huisvesting. Het vinden van een passende woonst was voor 4 jongeren niet gemakkelijk omwille van de hoge prijs van woningen in de regio. In 2 begeleidingen moesten we op zoek naar een andere woonst oww gezinsuitbreiding. Een laatste verklaring voor het intensief scoren van 'woonst' als thema in de begeleiding was het omgaan met conflicten met burens en eigenaar in verband met overlast.

Hieronder volgt een overzicht van de duurtijd nodig voor het vinden van een geschikte woonst.

In 2007 woonden 2 jongeren reeds alleen bij de start van bzw. Voor 6 jongeren vonden we binnen een maand geschikte huisvesting, terwijl we voor 4 jongeren 1 tot 3 maanden nodig hadden om een woning te vinden. Bij het registreren van de cijfers voor dit jaarverslag waren 3 jongeren nog maar net binnen bzw gestart, zij waren nog op zoek naar een geschikte woonst.

Het intensief begeleiden op vlak van budget is te wijten aan moeilijkheden voor jongeren om rond te komen met hun beperkt budget al of niet in combinatie met problemen rond budgettering.

Intensief begeleiden op vlak van administratie betekende dit jaar het zeer strikt opvolgen van de jongere om zich in orde te stellen met soms complexe administratieve verplichtingen, zoals de kinderbijslag, het leefloon, de mutualiteit.

Voor het domein 'praktische vaardigheden' scoorden de begeleiders geen enkele begeleiding als intensief. In plaats van jongeren te leren koken wordt in begeleidingen vaker bewust geopteerd om jongeren te leren hoe en waar ze een degelijke maaltijd kunnen bekomen. Het aanbod aan alternatieven voor koken is groot geworden en is nu ook maatschappelijk aanvaard. Verder wordt voor praktische zaken vaak met de jongere gezocht naar een oplossing binnen zijn netwerk. Bovendien willen jongeren op praktisch vlak vaak zelf dingen proberen zonder hulp van de begeleider. En soms rest er voor deze zaken nog weinig ruimte naast andere intensief te begeleiden domeinen.

GEZONDHEID	Aantal op 15 jongeren
Algemeen, hygiëne, voeding,..	9
Genotsmiddelen	8
Seksualiteit	3
Specifieke ziekte of medische problemen	2
Zwangerschap	4

Op vlak van gezondheid worden enkel de relevante thema's geturfd. Zo zien we dat het thema zwangerschap in 2007 voor twee meisjes en twee jongens relevant was. Verder valt het ons op dat er het voorbije jaar in de begeleiding heel wat aandacht ging naar genotsmiddelen, al of niet in combinatie met alcohol. ADHD en hoe ermee omgaan kwam als specifiek thema ook aan bod.

Het thema seksualiteit wordt gescoord bij 3 meisjes. Ook al komt dit thema in elke begeleiding kort aan bod (gebruik van voorbehoedmiddelen), het wordt door de begeleiders pas geturfd als het thema op een intensieve manier deel uitmaakt van de begeleiding.

In bzw wordt veel belang gehecht aan het zoeken naar of het ondersteunen van een zinvolle dagbezigheid. Volgende tabel geeft weer welk van de drie thema's aan bod kwamen in de begeleidingsgesprekken:

DAGBESTEDING	Aantal op 15 jongeren
Vrije tijd	15
School	14
Werk	8

De meeste jongeren vallen bij de start van de begeleiding nog onder de leerplicht. Dit houdt in dat school een thema is in bijna alle begeleidingen (14). Eén jongere is niet meer leerplichtig en doet interimwerk.

Bij de start van hun bzw-begeleiding zijn 2 jongeren reeds in het bezit van het diploma secundair onderwijs. Er zijn 11 jongeren die nog onderwijs volgen bij de start van hun begeleiding. Het opleidingsniveau verschilt: 4 jongeren volgen beroepsonderwijs, 3 jongeren Deeltijds onderwijs, 2 jongeren een ASO-richting, 1 jongere Technisch onderwijs en 1 jongere volgt les aan de universiteit. Dit betekent dat 4 jongeren bij de start van hun bzw-begeleiding niet meer naar school gaan, waarvan 1 niet meer leerplichtig is en 1 nog ingeschreven is in Beroepsonderwijs. Deze 4 jongens hebben geen gestructureerde dagbesteding.

Er hebben 12 jongeren met succes het lager onderwijs beëindigd. Verder heeft 1 jongere de OKAN-klas (Onthaalklas voor anderstalige nieuwkomers) met succes doorlopen, heeft er 1 het diploma Beroepsonderwijs en 1 jongere een ASO-diploma. Er waren 3 jongeren die hun opleiding vroegtijdig afbraken, nl. in het Bijzonder Onderwijs, in het Beroepsonderwijs en in Deeltijds leren.

Opvallend is de grote diversiteit tussen de jongeren op vlak van onderwijs. De begeleide jongeren vertegenwoordigen het hele scala aan onderwijsmogelijkheden, van universiteit over voltijds middelbaar onderwijs tot het niet slagen in het instappen in alternatieve projecten die aangeboden worden.

Op het einde van hun bzw begeleiding zijn 9 jongeren nog student.

RELATIES	Aantal op 15 jongeren
Relatie met gezin en familie	15
Relatie met partner	10
Relatie met leeftijdsgenoten en/ of vrienden	15
Relatie met ruimere omgeving (netwerk niet-hulpverlening)	13
Relatie met netwerk van hulpverleners	5

In bzw-begeleidingen blijft de relatie van de jongere met zijn gezin en familie een belangrijke plaats innemen, evenzeer als de relatie met leeftijdsgenoten en/of vrienden. Dit sluit aan bij onze visie en bij onze recente contextuele opleiding op teamniveau, met de daaraan gekoppelde supervisie vanuit het contextueel denken (Zie ook 3.4 Inhoudelijke reflectie van het team en 3.4.2. jongerenbespreking vanuit contextuele invalshoek).

Opmerkelijk is dat bij 5 jongeren de relatie met partner niet gescoord werd en dus niet op de voorgrond aanwezig was in de begeleiding. Dit waren (toevallig of niet) alle 5 jongens. Voor een aantal jongeren is een partner zoeken of vinden nu geen thema, voor enkele van hen was dit geen thema dat bovenaan lag binnen de kortdurende begeleiding.

PSYCHISCH / PSYCHOSOCIAAL	Aantal op 15 jongeren
Emotionele problemen (angst, depressie, verwerking,...)	8
Problemen met sociale vaardigheden, contactmoeilijkheden	12
Identiteitsproblemen	4
Gedragsmoeilijkheden	7
Problemen waarbij gezinsfactoren een rol spelen (scheiding, adoptie,...)	12
Minder begaafd	1
Psychosomatische klachten	3
Leer- en ontwikkelingsproblemen (ADHD, autismespectrumstoornissen,...)	1

Op psychisch en sociaal vlak valt het op dat de situatie in het gezin van herkomst bij een groot aantal jongeren (12) een belangrijke rol speelt. In die zin vormt het gezin van oorsprong een belangrijk thema in de begeleiding.

Problemen waarbij gezinsfactoren een rol spelen of gespeeld hebben zijn ook dit jaar heel divers : overlijden van (één van de) ouders, verslaving of psychiatrische achtergrond van ouders (4 jongeren zijn KOPP-kinderen), (v)echtscheiding van ouders of pleegouders, begaafdheid en pedagogische mogelijkheden van de ouders, verwenning/verwaarlozing, kansarmoede in het gezin, vader onbekend, prostitutie van moeder, gevangenisverleden van vader, vreemde origine van moeder, problemen n.a.v samengesteld gezin, enz... Ook loyaliteitsconflicten (relatie tussen ouders/grootouders) en een verstoord losmakingsproces worden door de begeleiders als relevante factoren benoemd.

Problemen met sociale vaardigheden scoren eveneens hoog. Onder sociale vaardigheden verstaan we ook sociale en administratieve zelfredzaamheid. Hierbij denken we aan o.m. op een gepaste manier contact nemen met anderen om administratieve en praktische dingen te regelen.

Voor meer dan de helft van de jongeren scoren we 'emotionele problemen' als thema in de begeleiding. Dit grote aantal komt niet terug in onze samenwerking met CGGZ omdat het niet altijd lukt om bzw-jongeren door te verwijzen naar andere (gespecialiseerde) diensten. Dit betekent wel dat de emotionele noden en moeilijkheden van jongeren vaak gedragen worden in de bzw-begeleiding.

Voor 4 jongeren was de eigen identiteit een belangrijk thema in de begeleiding. Concreet gaat het dan over: een jongere van gemengde origine die daarmee worstelt, een jongere met vervaagd waarden- en normbesef omdat hij op straat is opgegroeid en jongeren die bezig zijn met: wie ben ik, wie mag ik zijn en hun loyaliteit naar hun gezin van herkomst en familie. Soms worstelen jongeren met een identiteitsprobleem maar kunnen ze het thema nog niet bespreken.

Tenslotte willen we nog opmerken dat 'minder begaafd' moeilijk is voor ons om te scoren omdat we geen objectieve criteria of gegevens hebben. Toch werd één jongere hierop geturfd, niet omdat het daarover gegaan is in de begeleiding, wel omdat de mindere begaafdheid van die jongere invloed had op de begeleiding.

JUSTITIELE HULPVERLENING	Aantal op 15 jongeren
Justitiële hulpverlening	5

3.3.7 Evolutie en prognose op financieel vlak

Op basis van enkele gegevens van de 15 afgesloten begeleidingen, namelijk de dagbesteding, het inkomen en de leefsituatie, trachten we een (voorzichtige) prognose te geven voor de toekomst van de jongeren.

Voorafgaand zetten we enkele zaken op een rijtje voor wat betreft de dagbesteding in combinatie met het inkomen:

- We zien dat 8 jongeren nog student zijn op moment van afsluiten. Zij volgen voltijds dagonderwijs.
- Er zijn 2 jongeren die tijdelijk werk hebben.
- Eén jongere volgt deeltijds onderwijs en is deeltijds werkloos.
- Eén jongere is uitkeringsgerechtigd werkloos.
- Eén jongere zat in zijn wachttijd.
- De overige 2 jongeren hebben het statuut van werkzoekende. Deze jongeren zijn niet-uitkeringsgerechtigd werkloos.

Met betrekking tot het bedrag van de inkomsten stellen we het volgende vast:

- Bij afsluiting van de begeleiding hadden 9 van de 15 jongeren recht op een leefloon via het OCMW. Zes van deze jongeren combineerden leefloon met kinderbijslag voor zichzelf en/of kinderbijslag voor een eigen kind.
- Twee jongeren hadden bij afsluiting een inkomen uit werk.
- Eén jongere had bij het einde van de begeleiding deeltijds werk en werd financieel deels gesteund door zijn grootouders.
- De overige 3 jongeren hadden bij de afsluiting van de begeleiding geen inkomen. Zij woonden samen met hun partner of konden daar minstens terecht. Eén meisje was nog in onderhandeling met het OCMW over het leefloon (alleenstaande of samenwonende) en kon zich ondertussen redden met haar spaargeld.

Wanneer we de situatie op het einde van de begeleiding bekijken, stellen we vast dat 12 jongeren op de één of andere manier over een eigen inkomen beschikken en dat 3 jongeren terugvallen op hun netwerk of hun spaargeld dat ze hebben opgebouwd uit langdurige plaatsing binnen Bijzondere Jeugdzorg.

Er zijn bij de beëindigde begeleidingen 3 jongeren die nood hebben aan een eigen inkomen en over geen enkele inkomstenbron beschikken. Dit aantal is hetzelfde als vorig jaar.

We willen opnieuw de kwetsbaarheid van deze groep onder de aandacht brengen. Van de 15 jongeren die hun bzw-begeleiding beëindigden zijn er slechts 2 jongeren die werk hebben. De anderen blijven voor hun inkomen afhankelijk van het OCMW.

In tegenstelling tot de financiële situatie is het moeilijker om een prognose te maken op relationeel en emotioneel vlak. Een aantal jongeren maken op deze meer subjectieve terreinen een proces door tijdens de begeleiding, waardoor zij 'sterker en meer weerbaar' in het leven staan. Dit kan echter niet 'gemeten' worden. We vinden deze evoluties zeker zo belangrijk als de evoluties op de bovenvermelde vlakken.

3.3.8 Samenwerking met personen en diensten

NETWERK	Aantal op 15 jongeren
Ouders	10
Familie	7
Partner	4
Steunfiguren	3

Bij samenwerking met personen en diensten zien we dat de ouders een belangrijke plaats innemen. Bij vijf van de 15 jongeren werd niet met hun ouders samengewerkt. Hierbij waren de ouders afwezig o.w.v. overleden, onbekend, contactname niet gelukt,... of was er geen bereidwilligheid/vraag van de ouders tot samenwerking. Eén jongere koos er duidelijk voor geen contact te zoeken met de ouders. Daarnaast willen we opmerken dat het thema 'ouders' in sommige begeleidingen zeer vaak aan bod kwam zonder dat er een effectieve samenwerking met de ouders was.

Het is opmerkelijk dat er weinig samenwerking was met vrienden. Dit betekent niet dat de begeleiders de vrienden van de begeleidde jongeren niet zien of niet kennen.

ONDERWIJS	Aantal op 15 jongeren
School	10
CLB	3
Andere	1

Bij de start van de begeleiding wordt de school op de hoogte gebracht van de begeleiding. Uitzonderlijk bij jongeren in hoger onderwijs en bij sommige meerderjarigen doen we dat niet. Wanneer er problemen gesignaleerd worden, worden de contacten met de school intensiever uitgebouwd.

Bij 9 jongeren is er effectief samengewerkt met de school. Hierbij zijn spijbelen en gedragsproblemen de voornaamste redenen van deze samenwerking. We kiezen ervoor de contacten met de school zoveel als mogelijk bij de jongere en zijn ouders te laten. De rol van de ouders in de contacten met de school, en de rol van de begeleider hierin, wordt per begeleiding bekeken.

Vijf jongeren liepen geen school tijdens de begeleiding.

Dit jaar werd er bij één jongere voor gekozen geen contact met de school op te nemen. Deze jongen volgt hoger onderwijs en het contact met de school werd aan de jongere overgelaten.

Uit de cijfers blijkt dat een samenwerking met de school niet noodzakelijk contacten met het CLB inhoudt.

Met één jongere is intensief gezocht naar een alternatieve schoolloopbaan via Netwerk Leerrecht. Netwerk Leerrecht is een alternatief project waarbij het CLB samen met Netwerk Leerrecht naar een gepaste dagbesteding zoekt.

GEZONDHEID	Aantal op 15 jongeren
Psychiater	2

In 2007 was er weinig samenwerking rond het thema gezondheid. Voor twee jongeren hadden we contact met een psychiater. De intensiteit van deze samenwerking was miniem.

HUISVESTING	Aantal op 15 jongeren
Eigenaar	6
Sociale Huisvestingsmaatschappij	2
Immobiëlen	1

Bij zes jongeren werd er samengewerkt met de huiseigenaar, vooral onder de vorm van onderhandelen en bemiddelen (huurwaarborg, overlast, stopzetten contract). Eén huiseigenaar was zeer positief betrokken en regelde praktische en administratieve zaken met en voor de jongere. De eigenaar werd een steunfiguur in het netwerk van de jongere.

De contacten met de sociale huisvestingsmaatschappij gingen over inschrijvingen.

Met immobiëlen werd voor één jongere geregeld gebeld ivm het zoeken naar een woonst.

TEWERKSTELLING	Aantal op 15 jongeren
RVA	1
VDAB	4
Tewerkstellingsproject	1

De samenwerking in verband met tewerkstelling bestond vooral uit het ondersteunen van de jongeren in het uitbouwen van hun contacten met deze diensten. De nadruk lag op het samen zoeken naar mogelijkheden voor opleiding en tewerkstelling.

Voor één jongeren gingen we ondersteunend mee naar de eerste contacten met een tewerkstellingsproject van ATB (arbeidstrajectbegeleiding).

3.4 Inhoudelijke reflectie van het team

Naast de concrete begeleidingen van jongeren werkte het bzw-team het voorbije jaar met veel inzet aan enkele extra projecten. Drie ervan willen we graag toelichten, nl. het startpakket, de jongerenbesprekingen vanuit contextuele invalshoek en de nieuwe bzw-brochure.

3.4.1 Het startpakket

Het voorbije werkjaar groeide in het bzw-team een idee...

Van bij de geboorte wordt bij iedere belangrijke overgangperiode aan kinderen of hun ouders een doos cadeau gedaan: een roze bij de geboorte, een blauwe op vijf maanden wanneer de baby overschakelt op vaste voeding, een groene bij de eerste verjaardag, een gele op 2,5 jaar bij de start in de kleuterschool, een 'happy-kid box' op zes jaar bij de start in het eerste leerjaar, een 'student welcome pack' als je verder studeert aan de hogeschool of universiteit,...

Dus dachten wij: en waarom geen doos voor jongeren die op Begeleid Zelfstandig Wonen starten?

Op een kamer of studio gaan wonen kost immers voor iedereen veel geld. De eerste maand huur en waarborg moet betaald worden, er zijn keukenspullen en slaapgerief nodig, enz...

Jongeren van 17 jaar die op BZW starten, beschikken echter vaak niet over voldoende eigen middelen om zich op een behoorlijke manier te installeren. Sommigen hebben familie die hen kan steunen, maar vaak is dat niet evident. Gezien ze nog geen 18 jaar zijn, kunnen ze ook geen beroep doen op financiële steun van het OCMW en kunnen ze niet genieten van andere voordelen die leefloontrekkers wel hebben (cultuurcheque, installatiepremie, korting bij de spoorwegen,...).

Naast het zoeken naar financiële middelen en het bij mekaar sprokkelen van huisraad, moeten jongeren zich ook een weg banen in een doolhof van administratieve regelingen.

Het idee groeide en resulteerde in een 'startpakket', meer bepaald de 'zwarte doos'!

Voorlopig stelden we met eigen werkingsmiddelen 10 startpakketten samen voor de jongeren die nu nieuw op BZW starten. Iedere doos bevat een sportzak, **educatief materiaal** (een stadsplan, de 'jongerengids' van 'In Petto', een kookboek voor kamerbewoners, jongerenbrochures over de werking van BJB, de brochure 'Op eigen benen', condoom), **schoolbenodigdheden** (perforator, kleefband, pen en notabloc, USB-stick, schaar), **keukenspullen** (kookpot, pan, keukenhanddoek, mesje, afwasprodukt en -borstel, set met spatel en scheplepel, snijplankjes), en een **verzorgingsset** (pakket handdoeken, zeep, deodorant).

In de toekomst hopen we dit startpakket te kunnen blijven aanbieden. Liefst zouden we het zelfs uitbreiden en samenstellen naargelang de individuele nood van iedere jongere. We denken hierbij aan een uitgebreidere keukenset, een linnenpakket, een cultuurbon, een sportcheque, een maaltijdbon van een studentenrestaurant, een kledingbon, een waardebon van de kringloopwinkel,... Om dit te bekostigen, zoeken we naar sponsoring van bedrijven. Ook zullen we scholen contacteren om ons project voor te stellen bij bv. vastenacties.

Hierbij willen we ook vermelden dat 4 jongeren het voorbije jaar een beroep konden doen op financiële steun van 'Caritas Hulpbetoon' onder de vorm van een startpremie van € 400. Voor de meeste van deze jongeren werd deze steun aangewend om de huurwaarborg te betalen of voor de aanschaf van meubilair.

Via de federatie van bzw-diensten blijven we ook bepleiten dat de overheid zou voorzien in een installatiepremie voor jongeren die zelfstandig gaan wonen.

3.4.2 Jongerenbesprekingen vanuit contextuele invalshoek

De vorige jaren schetsten we reeds onze kennismaking met het contextuele gedachtegoed. Om dit denken meer in de vingers te krijgen en het in de praktijk te leren toepassen hebben we ook dit jaar beroep gedaan op externe deskundigheid. Marleen Heylen (contextuele therapeut en docente in de KHL) superviseerde het bzw-team in 2007 tijdens een zestal jongerenbesprekingen. Tijdens deze jongerenbesprekingen stonden we uitgebreid stil bij de vier dimensies van het contextueel denken: de feiten (eerste dimensie), de psychologie, de beleving van de feiten, het intrapsychische (tweede dimensie), de interacties, systemen, communicatie (derde dimensie) en de relationele ethiek (vierde dimensie). We sleutelden verder aan het opstellen van het genogram en het invullen van de levenslijn van de jongeren (eerste dimensie). Op die manier werden alle feitelijke gegevens die zich in het leven van de jongere hadden voorgedaan op een rijtje gezet en kregen gebeurtenissen over de generaties heen een plaats. Nadien bekeken we welke rol de feiten binnen de andere dimensies speelden: een bepaalde gebeurtenis (feit, 1ste dimensie) heeft een weerslag op het huidig psychisch functioneren, bijvoorbeeld huidige angsten, verwachtingen, leerprocessen ...) (intrapsychische, 2de dimensie). Er wordt ook op een bepaalde manier over gecommuniceerd, (3de dimensie). Communicatiepatronen, coalities, machtsstructuren, zondebokmechanismen ... kunnen we hier situeren. De vierde dimensie 'de ethische dimensie, rechtvaardigheid, relationele ethiek' is de eigenlijke contextuele dimensie. De facetten die horen bij deze vierde dimensie zijn we gaan uitdiepen en als sjabloon gaan leggen op onze (begeleidings)casussen. Deze facetten zijn o.m. de balans van geven en ontvangen in (familiale, gekozen en gedwongen) relaties, (schadelijke én niet schadelijke) parentificatie, de loyaliteitshuishouding (zichtbare, onzichtbare loyaliteit), destructief recht en roulerende rekeningen (wisselen van pet, van slachtoffer zijn naar slachtoffer maken) en omgaan met schuld en verdienste.

Tijdens deze supervisie en bij de jongerenbesprekingen in het team gingen we op zoek naar de toepasbaarheid van dit stramien op onze hulpverlening. Hiervoor vonden we enkele kapstukken en knipperlichten. We sommen er enkele op om een beeld te geven. Erkenning geven is de grootste troef van de hulpverlener en erkenning door ouders aan hun kinderen heeft een nog veel groter positief effect. Wisselend partijdig zijn met alle leden van de context is een must. Timing voor en draagkracht

van de jongeren moeten een constante zorg zijn. Jongeren hebben er alle belang bij hulpbronnen te hebben en te herkennen (de hulpverlener is altijd tijdelijk). We moeten blijven werken op de vier dimensies, enkel werken op de vierde dimensie lukt niet,....

Tijdens de laatste intervisie met de autonome bzw-diensten uit Antwerpen, Brabant en Limburg werd er stilgestaan bij de manier waarop we onze huidige jongerenbesprekingen invullen. Dit was een aanleiding om de introductie cursus die we volgden, nog eens op te frissen. Ook in de toekomst willen het contextuele gedachtegoed als één van onze leidraden in onze hulpverlening blijven hanteren. De supervisies met Marleen Heylen zijn intussen beëindigd. Vanuit het team zoeken we verder naar andere manieren om het contextuele gedachtegoed vast te houden en om het nog meer in onze hulpverlening toe te passen. Dit kan o.a. door het stramen met de 4 dimensies te blijven gebruiken, door mekaar vanuit die hoek te bevragen en door de specifieke, contextuele taal te blijven gebruiken. Daarnaast willen we het contextuele aanbod ook een plaats geven binnen de individuele vorming.

3.4.3 De nieuwe folder

Bzw pakte in 2007 uit met een nieuwe folder. We streefden naar een lay-out die aangepast is aan de doelgroep en richtten ons tevens met de inhoud rechtstreeks naar de jongeren zelf. Ook het nieuwe logo van Amber werd geïntegreerd in de folder.

In bijlage kan u het resultaat, waar we zelf erg trots op zijn, bekijken.

vzw amber

Ambulante Begeleidingsdienst Regio Leuven

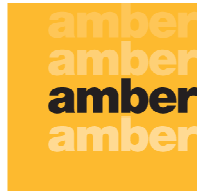
begeleid wonen
intensieve gezinsondersteuning
thuisbegeleiding

Pompstraat 22, B-3012 Wilsele

T. 016/23.50.94 F. 016/23.06.40

info@amber-begeleidingsdienst.be www.amber-begeleidingsdienst.be

rek.nr. 001-3066865-92 RPR Leuven 0425.451.205

PROJECT VROEGTIJDIGE INTENSIEVE GEZINSBEGELEIDING

4 Jaarverslag vroegtijdige intensieve gezinsbegeleiding

4.1 Aanmeldingen

4.1.1 Aantal aanmeldingen

In 2007 kregen we 25 vragen voor een vroegtijdige intensieve gezinsbegeleiding. Hierbij werd één gezin tweemaal aangemeld.

Er werden acht gezinnen niet op de wachtlijst geplaatst. Bij vier gezinnen was dit omdat we de nodige onmiddellijke opstart niet konden verzekeren. Twee gezinnen waren zelf niet gemotiveerd en bij twee andere gezinnen situeerde de vraag zich eerder naar de oudere kinderen in het gezin.

4.1.2 Identificatie aanmelders

De onderstaande tabel geeft een overzicht van de personen of instanties die zich tot ons hebben gericht in 2007.

Gezin zelf		2
Grootmoeder		
Ziekenhuizen		4
H.Hartziekenhuis Leuven	1	
U.Z. Gasthuisberg Parelproject	3	
Huisarts		1
Kind en Gezin Regiohuis Tienen		1
OCMW		1
CAW		1
Kribbe (De Wurpskes)		1
Vertrouwenscentrum		1
Crisisinterventiecentrum		1
Comité voor Bijzondere Jeugdzorg		5
Jeugdrechtbank		2
Voorziening Bijzondere Jeugdbijstand		5
OOOC 't Pasrel	1	
Cidar	1	
Begeleid Zelfstandig Wonen Amber	2	
Thuisbegeleidingsdienst DTL	1	
Totaal		25

De vragen voor een vroegtijdige intensieve gezinsbegeleiding komen ook in 2007 vanuit diverse hoeken, al blijft de meerderheid zich situeren in de eerstelijns hulpverlening.

In de cijfergegevens vinden we twee gezinnen terug die zich met hun vraag zelf tot onze dienst richtten. In werkelijkheid zou dit cijfer hoger kunnen liggen. In een groot aantal situaties belt de verwijzer immers in afspraak met de ouders en zou de verwijzer het gezin gerust kunnen motiveren om met ons contact op te nemen.

Wanneer er bij een gezin meerdere zorgverleners betrokken zijn, is het soms toeval wie het gezin bij het project aanmeldt en aldus als aanmelder geregistreerd wordt. Zo werden we voor de

gezinnen die aangemeld werden vanuit de kribbe of de Jeugdrechtbank ook gecontacteerd door de medewerkers van PAREL (project van U.Z. Gasthuisberg) met de vraag naar een begeleidingsmogelijkheid. Voor het gezin van de Jeugdrechtbank en ook voor het gezin dat aangemeld werd door Begeleid Zelfstandig Wonen van Amber, werden we uitgenodigd op een rondetafelgesprek.

Het Vertrouwenscentrum Kindermishandeling meldde een gezin bij ons aan nadat zij hierover waren aangesproken door de sociale dienst van de kraamafdeling van U.Z. Gasthuisberg. We kunnen dus vaststellen dat heel wat gezinnen kunnen doorgegeven worden vanuit de kraamafdeling of de dienst gynaecologie van de ziekenhuizen.

4.1.3 Relatie met wachtlijst

Van de 25 aanvragen werden 8 gezinssituaties niet weerhouden voor de wachtlijst. Er kwamen dus in de loop van 2007, 17 gezinnen op de wachtlijst.

- Voor 7 hiervan leidde dit effectief reeds tot een intensieve gezinsbegeleiding.
- De vraag van 1 gezin dienden we te annuleren gezien we geen begeleiding konden bieden vooraleer de baby 6 maanden oud zou zijn.
- Daarnaast was er 1 gezin dat niet meer gemotiveerd was op het moment dat er wel begeleiding mogelijk was.

Er staan aldus nog 8 gezinnen op de wachtlijst op het einde van 2007.

4.2 Jaaroverzicht van de begeleide gezinnen

In 2007 werden 14 gezinnen begeleid binnen het project vroegtijdige intensieve gezinsbegeleiding. Hierbij waren 3 begeleidingen reeds opgestart in 2006 en 11 begeleidingen bij opgestart in 2007. Van deze nieuwe gezinnen kwamen er 4 gezinnen van de wachtlijst van 2006 en de overige 7 gezinnen van de wachtlijst van 2007.

4.3 Info met betrekking tot de begeleidingen

4.3.1 Identificatie verwijzers

In onderstaande tabel geven we een overzicht van de verwijzers van de 11 nieuw opgestarte gezinnen in 2007.

VERWIJZER	Aantal
U.Z. gasthuisberg	4
H-Hartziekenhuis	1
Kind & Gezin Regiohuis herent	1
Kribbe De Wurpskes	1
Jeugdrechtbank Leuven	1
Voorziening Bijzondere Jeugdbijstand	3
OOOC 't Pasrel	1
Cidar	1
BZW Amber	1
Totaal	11

4.3.2 Wachtijd tussen aanmelding en opstart

WACHTTIJD	Aantal gezinnen
1 1/2 maand	1
2 maanden	1
3 maanden	3
3 ½ maanden	1
4 ½ maanden	2
7 maanden	2
7 1/2 maanden	1
Totaal	11

Net zoals de voorgaande jaren merken we dat de wachtijd voor een vroegtijdige intensieve gezinsbegeleiding kan variëren. Het moment in de zwangerschap waarop vrouwen zich op de wachtlijst laten plaatsen, blijft immers ook zeer variabel. We kunnen de begeleiding slechts ten vroegste één maand voor de vermoedelijke bevallingsdatum starten.

De gemiddelde wachtijd lijkt zich te centreren rond drie maanden.

Voor onze werking die vroegtijdig en preventief wil zijn, blijft het belangrijk om in een vroeg stadium in het gezin te komen. Het is dan ook belangrijker te kijken naar de leeftijd van de baby op het moment dat wij de begeleiding kunnen starten. De onderstaande tabel illustreert dat wij in het jaar 2007 deze doelstelling hebben kunnen realiseren.

LEEFTIJD VAN DE BABY BIJ START	Aantal gezinnen
prenataal	3
3 weken	1
2 weken	1
2 dagen	1
Minder dan 1 maand oud	4
1 dag	1
4 dagen	1
14 dagen	1
25 dagen	1
1 ½ maand oud	2
4 maanden oud	2
Totaal	11

4.3.3 Identificatie cliënt

4.3.3.1 Woonplaats van de opgestarte gezinnen

BEGELEIDINGSAAFSTAND	Aantal gezinnen
0 tot 5 km	7
6 tot 10 km	2
21 tot 25 km	2
Totaal	11

Van de gezinnen waarbij we in het voorbije jaar een begeleiding startten, woonden er 8 gezinnen in Leuven of in een randgemeente.

4.3.3.2 *Gezinssamenstelling*

Bij 6 gezinnen woont de baby bij zijn natuurlijke moeder en natuurlijke vader.

De andere 5 gezinnen die begeleid werden, waren alleenstaande moeders. Bij één van deze gezinnen betrof het een tienermoeder die na één maand evolueerde naar samenwoont met de papa van de baby.

4.3.3.3 *Plaats van de baby in het gezin*

Voor 8 van de 11 gezinnen was de baby het eerste kind.

Bij 2 gezinnen ging het om een tweede kind. Bij één van deze twee gezinnen was het oudste kind meervoudig gehandicapt door een hersenletsel kort na de geboorte en in een gespecialiseerde voorziening geplaatst. De tienermoeder en haar jonge partner beschouwden de opvoeding van het tweede kind als hun eerste opvoedingservaring.

Bij de andere situatie met een tweede kind, werd het oudste kind reeds geruime tijd door de maternale grootmoeder opgevoed.

Bij 1 gezin betrof het een derde geboorte. Het gezin wilde voor de derde keer ondersteuning door onze dienst.

4.3.3.4 *Leeftijd van de ouders in de opgestarte gezinnen*

LEEFTIJD	Moeder	Vader
Jonger dan 18 jaar	3	0
Tussen 18 en 20 jaar	4	1
Tussen 20 en 25 jaar	4	3
Tussen 26 en 30 jaar	0	1
Tussen 31 en 40 jaar	0	1
Totaal	11	6

De zeer jonge leeftijd van de moeders is een opvallende factor bij de gezinnen waar we een begeleiding startten in 2007. Alle moeders waren jonger dan 25 jaar. Van de 11 moeders zijn er 7 tienermoeders.

Er was ook 1 tienervader. Bij de andere vaders varieerde de leeftijd tussen 20 en 34 jaar. Daarnaast was er ook één tienermoeder die in de loop van de begeleiding met de tienervader van de baby ging samenwonen.

4.3.3.5 *Nationaliteit van de ouders in de opgestarte gezinnen*

Alle moeders waren Belgisch. Eén vader had de Marokkaanse nationaliteit. De andere vaders hadden de Belgische nationaliteit.

4.3.4 Begeleidingsduur

We kijken hiervoor enkel naar de gezinnen waarvan de begeleiding in de loop van dit werkjaar werd afgesloten. In 2007 werden 12 begeleidingen afgesloten: 3 gezinnen die reeds in 2006 en 9 gezinnen die in 2007 werden opgestart.

BEGELEIDINGSDUUR	Aantal gezinnen
minder dan 1 maand	1
1 maand	1
1 1/2 maand	1
2 1/2 maand	2
3 maanden	1
4 maanden	1
5 maanden	1
6 maanden	3
7 maanden	1
Totaal:	12

Bij één gezin werd reeds na drie weken prenatale begeleiding duidelijk dat onze mobiele intensieve werkvorm niet geschikt was voor het betreffende gezin. Er vonden een paar huisbezoeken plaats waarbij de leefsituatie, de intenties en capaciteiten van de moeder konden ingeschat worden. Ook de woonmogelijkheden via het OCMW werden nagegaan. In twee rondetafelgesprekken, bij U.Z. Gasthuisberg en bij het Vertrouwenscentrum, werd met de betrokken hulpverleners de haalbaarheid negatief bevonden en werd besloten om moeder bij de bevalling te motiveren tot een opname van zichzelf en de baby in een Centrum voor Integrale Gezinszorg. Nog voor de bevalling werd dus besloten niet door te gaan met onze begeleiding. Dit gezin wordt daarom niet mee opgenomen in de cijfers betreffende het begeleiden van de situatie van de baby.

Bij vier gezinnen duurde de begeleiding minder dan drie maanden.

Eén gezin verhuisde na één maand naar een andere provincie. We namen contact op met het CKG uit die regio dat experimenteert met onze module. Het gezin kreeg daar verdere ondersteuning.

Een ander gezin werd na 1 ½ maand afgesloten omdat de jonge moeder niet gemotiveerd bleek om de zorg voor haar kind zelf op te nemen en de verantwoordelijkheid liever aan haar ouders overliet. Ze stond niet open voor onze begeleiding.

Bij twee gezinnen werd de begeleiding na 2 ½ maand gestopt.

Eén gezin daarvan had zelf onze begeleiding gevraagd. Gezien men echter vanuit het Comité voor Bijzondere Jeugdzorg voor de oudere kinderen uit het gezin een pleegplaatsing overwoog, koos moeder voor de laatste kans haar goede inzet voor de drie kinderen te tonen door zich te laten opnemen in een Centrum voor Integrale Gezinszorg.

Bij één alleenstaande mama was 2 ½ maand voldoende om de moeder zelfzekerder en vol vertrouwen de zorg zelf te laten opnemen. Alle partijen achtten het voor moeder voldoende om met de reeds bestaande hulpverlening vanuit Begeleid Wonen Vlaams Fonds verder op weg te gaan.

Bij twee begeleidingen kwam er een moment dat het kader van Begeleid Zelfstandig Wonen beter aansloot bij de noden van het gezin. De begeleiding werd beëindigd op het moment dat de tienermoeders daar konden starten: één na drie maanden en één na vijf maanden.

Eén gezin koos ervoor om na vier maanden de begeleiding niet verder te zetten met een nieuwe begeleider toen de vaste begeleider op de dienst vertrok. De jonge moeder nam de opvoedingstaken voldoende zelfstandig op en kon ook steeds terugvallen op haar ouders bij wie ze inwoonde.

Bij drie gezinnen werd de vooropgezette begeleidingstermijn van zes maanden gewoon uitgedaan.

Bij één gezin duurde de begeleiding uitzonderlijk 7 maanden. We wilden hier de begeleiding aanhouden in het kader van het opzetten van een vervolghulpverlening. In de laatste begeleidingsmaand was er een melding bij het vertrouwenscentrum geweest. We wilden samen met het gezin afwachten welke de gevolgen hiervan zouden zijn en wat er verder diende georganiseerd te worden.

4.3.5 Begeleidingsdomeinen

In de onderstaande tabel geven we weer in hoeveel van de 12 afgesloten gezinnen een begeleidingsdomein werd opgenomen als aandachtspunt of als hoofddomein.

SITUATIE VAN DE BABY	Aandachtspunt	Hoofddomein
Fysieke veiligheid van de baby	1	3
Zorg voor de baby	3	8
Hechting met de baby	2	9
Ontwikkelingsstimulering	1	5

TOT STAND BRENGEN VAN ONDERSTEUNEND NETWERK	Aandachtspunt	Hoofddomein
Contacten met familie en ruimere contacten	4	4
Steunfiguren op praktisch vlak	4	0
Steunfiguren op sociaal-emotioneel vlak	4	0
Hulpverlening aan ouders	2	5
Hulpverlening aan kinderen	2	1

PRACTISCH/ADMINISTRATIEF/FINANCIIEEL FUNCTIONEREN	Aandachtspunt	Hoofddomein
Huisvesting	5	4
Financiële situatie	4	5
Administratie	2	2
Huishoudelijke organisatie	4	0

PSYCHOLOGISCH/RELATIONEEL FUNCTIONEREN	Aandachtspunt	Hoofddomein
Opvoedingsaanpak van ouders	2	4
Partnerrelatie	5	2
Persoonlijke ontplooiing	3	8

Zoals uit paragraaf 4.3.4. reeds blijkt, hebben we in 11 gezinnen van de 12 afgesloten gezinnen daadwerkelijk de situatie van de baby begeleid.

Bij heel wat gezinnen werden de doelstelling om te werken rond zorg, hechting en ontwikkelingsstimulering gerealiseerd. In al deze gezinnen werd stilgestaan bij de zorg voor of de hechting met de baby.

We focussen steeds meer op de omgang van de ouders met hun baby, de communicatie die ze aangaan en het afstemmingsproces dat kan plaatsvinden. Net als voorgaande jaren trachten we stappen te zetten in het zoeken naar methodieken om de ouders op een aangename manier te helpen de noden van hun baby te zien.

Het opzetten van een ondersteunend netwerk bleek in een viertal gezinnen een aandachtspunt. Voor andere gezinnen kwam dit ook ter sprake bij het opzetten van een doorverwijzing maar was dit geen systematisch werkpunt binnen de begeleiding.

Het valt op dat in 2007 ook heel wat aandacht en tijd ging naar de woon- en financiële situatie van het gezin. Dit was voor 9 van de 12 gezinnen het geval. In verscheidene van deze situaties hebben we samengewerkt met het OCMW.

Ook dit jaar bleef naast de focus op de baby, de zorg voor de ouder of de persoonlijke ontplooiing van één of beide ouders vrij centraal staan. Zo vergde de schoolloopbaan of de zoektocht naar tewerkstelling onze zorg. Daarnaast waren er ook factoren zoals depressie, reïntegratie en dergelijke die konden meespelen.

4.3.6 Evolutie en prognose

Bij 8 gezinnen van de 12 afgesloten begeleidingen is er sprake van één of meerdere **positieve evoluties**.

Er waren jonge moeders die sterker werden en meer zelfvertrouwen kregen, die leerden om meer de zorg voor hun kind zelf op te nemen in plaats van de betrokken grootouderfiguren. Ze werden aangemoedigd om te groeien, kregen de kans au serieux genomen te worden in hun ouderrol en konden bewijzen draagkrachtig genoeg te zijn om deze zorg zelf te realiseren.

Bij één van deze moeders situeerde zich geen vragen meer rond het opnemen van opvoedingstaken, maar wel rond het zelfstandig wonen. Zij werd na onze begeleiding verder begeleid door de collega's van Begeleid Zelfstandig Wonen. De moeder die reeds begeleid werd door de dienst Begeleid Wonen Vlaams Fonds kon verder gaan met die dienst.

Daarnaast waren er nog 4 gezinssituaties waarbij de evolutie wel beperkt was en er nog ongerustheid bleef bij het afsluiten.

Bij één gezin dienden we geen vervolghulpverlening op te zetten omdat de ouders het goed deden naar de baby toe en omdat het gezin reeds op de wachtlijst stond bij de thuisbegeleidingsdienst van Amber voor het oudste kind. Zij konden daar verder begeleiding krijgen.

Bij één gezin zagen we een moeder die zich in onze begeleiding heel sterk hield om het goed te doen naar haar kinderen. Ze had schrik om het zonder begeleidster te moeten klaren en had vragen naar advies bij de ontwikkeling van haar kinderen. We verwezen haar door naar een Centrum voor Kinderzorg en Gezinsondersteuning en vroegen bovendien ook ondersteuning van een vrijwilliger via DOMO die wekelijks bij haar zou binnenspringen. Moeder werd door haar therapeut ook verwezen naar het moeder-baby project van het CGG Vlaams-Brabant Oost.

Bij één gezin waren er nog heel wat vragen rond de regularisatie van de verblijfsituatie van de vader, de onduidelijkheid over een mogelijke betrokkenheid in mensenhandel en over de ontworpen familiale banden van moeder. Gezien er geopteerd werd voor een overgang naar Begeleid Zelfstandig Wonen van Amber, werd de vervolghulpverlening daar gegarandeerd.

Bij één gezin spreken we van een beperkte evolutie die niet geminimaliseerd kan worden gelet op de weg die de ouders aflegden. Toch waren er ondanks deze kleine evolutie nog heel wat bezorgdheden dit leidden tot een melding van het gezin bij het Vertrouwenscentum Kindermishandeling door Kind en Gezin. Wij hadden het gezin reeds doorverwezen naar een dienst Begeleid Wonen van het Vlaams Fonds, het Comité voor Bijzondere Jeugdzorg en een Centrum voor Kinderzorg en Gezinsondersteuning omdat het gezin blijvend hulp zal moeten krijgen bij het organiseren van het leven, wonen en werken maar ook opvolging en ondersteuning zal moeten krijgen bij de opvoeding van hun kind.

Bij twee gezinnen was er **geen evolutie** omdat de begeleiding te kort was (drie weken en één maand). De woon- of verblijfplaats van de betreffende gezinnen veranderde wel.

Bij twee gezinnen was er een **negatieve evolutie**.

Bij één gezin hebben we niets kunnen opbouwen voor het derde kind omdat moeder door de ruimere hulpverlening genoodzaakt was zich te laten opnemen in een Centrum voor Integrale Gezinszorg. Toch is hier ook een positief element terug te vinden. Verrassend is immers de energie die moeder plots kon opbrengen om te willen bewijzen dat ze het heel goed deed met haar kinderen en om te willen samen blijven met haar kinderen.

We spreken ook van een negatieve evolutie in het gezin van de tienermoeder die de zorg voor haar baby liever overliet aan haar ouders. Hier was het goed dat zij vrij snel kon evolueren naar het durven innemen van deze expliciete positie. Waar de baby aanvankelijk werd verzorgd door het gezinslid dat toevallig zin of tijd had, kon en mocht er nu een groei naar een vaste hechtingsfiguur voor de baby plaatsvinden.

4.4 Vaardigheden bij het hechtingsgericht en relatieopbouwend werken met gezinnen met een jonge baby

Op 14 december 2007 verzorgden wij een onderdeel van een studiedag van WAIHM-Vlaanderen, de World Association for Infant Mental Health – Vlaanderen. De studiedag had als thema “Beginnen bij het begin! Basisvaardigheden in het werken met infants en hun ouders/zorgfiguren”. Naast een theoretische situering, kregen vier mensen uit verschillende settings binnen de vroege preventie de kans hun werking voor te stellen.

Bij het uitwerken van onze lezing vonden wij in een uitspraak van Alice van der Pas samengevat waar het in onze begeleidingen om gaat. Zij stelt dat een kind in nood gediend is met een ouderbegeleiding die de ouder respecteert en dat de ouder is gediend met een ouderbegeleiding die het belang van het kind dient.

Deze uitspraak illustreert volgens ons goed hoe er in een begeleiding twee parallele processen spelen die beiden om de empathie van een begeleider vragen.

Het uiteindelijke doel van onze begeleiding ligt erin dat ouders zich stilaan beter affectief gaan afstemmen op hun baby en meer ruimte kunnen geven aan zijn behoeften en wensen. Maar we zijn er ons van bewust dat dit maar kan lukken als we ook investeren in de relatie met de ouders. Ook in relatie met hen dienen we eerst te komen tot een goede emotionele afstemming en dienen we te luisteren naar hun behoeften en wensen.

Enkel wanneer we hiervoor oog hebben, komt er immers ruimte vrij voor het tweede proces: het afstemmingsproces tussen de ouder en het kind.

We willen hierna aandacht geven aan de beiden processen, maar willen eerst enkele centrale uitgangspunten benoemen die we zeer belangrijk vinden in ons begeleidingswerk met ouders en baby's.

4.4.1 Relatie tussen ouder en kind krijgt de centrale focus

Baby's kunnen enkel goed ontwikkelen binnen een relationele context. Ouders staan dan ook voor de opdracht om een primaire relatie met hun baby aan te gaan. Een baby op zich bestaat immers niet. Hij heeft in alles zijn verzorger nodig. Deze afhankelijkheid van de baby na de geboorte vraagt van ouders dat zij zich dag en nacht ter beschikking stellen van hun baby. Bij moeders valt op dat zij kort

voor en na de geboorte geactiveerd worden om te reageren op de noden van de baby en bij baby's valt op dat zij op een actieve manier moederlijke reacties ontlokken. Voor de meeste van onze gezinnen bestaat de vrees dat deze volledige beschikbaarheid om allerlei redenen in gevaar komt.

Emotionele beschikbaarheid is dan ook een centraal concept in onze werking. We merken dat we in onze praktijk het meest ongerust zijn wanneer ouders er niet in lukken om goed af te stemmen op de baby. In onze begeleiding willen we daarom het afstemmingsproces in de ouder-kind relatie op een positieve manier ondersteunen. Vanuit de ouder gaat het dan om sensitiviteit voor en afstemming op de behoeften en bedoelingen van het kind. Vanuit het kind kijken we naar de wijze waarop het kind reageert op de ouders en de mate waarin het kind de ouders spontaan betreft in zijn spel.

Omdat we de begeleidingen meestal kort na de geboorte opstarten, is er nog geen sprake van hechting. Hechting is immers de behoefte van een kind om de nabijheid te zoeken van een of meerdere specifieke personen. In de eerste maanden wordt er al wel de basis voor hechting gelegd, maar vindt de hechting nog onbewust niet selectief plaats. In onze begeleiding willen we daarom spreken over hechting in wording.

In het volgende deel, willen wij kijken naar het proces dat we met ouders proberen vorm te geven.

4.4.2 Aandacht voor het begeleidingsproces

We verwachten dat bij sommige ouders allerlei factoren de groei als ouder in de weg staan en willen daarom bekijken hoe we er mee voor kunnen zorgen dat ouders meer beschikbaar gaan zijn voor hun baby en de signalen van hun baby beter gaan ontvangen en begrijpen.

Om dit te realiseren menen we dat we als begeleider actief een positief klimaat voor groei dienen te realiseren. Hieronder geven we een opsomming van de elementen waarvan wij geloven dat zij helpend kunnen zijn.

4.4.2.1 Ouders ondersteunen bij beginnend ouderschap

- actieve benadering

In onze begeleiding proberen we op een actieve manier ouders te benaderen. We wachten niet gewoon een vraag van ouders af, maar proberen de drempel voor begeleiding zo laag mogelijk te houden. Concreet betekent dit bijvoorbeeld dat we ons aanbod gaan voorstellen op een kraamafdeling of dat we terug contact zoeken met het gezin, wanneer ze niet aanwezig waren op een vorige afspraak.

- zorg

Het is belangrijk dat we in de begeleiding ook de zorg voor de ouders gaan opnemen en dat we ons een zo goed mogelijk beeld proberen te vormen van de dingen die goed ouderschap in de weg staan. De zorg voor ouders bestaat er dan in te zoeken op welke manier die hindernissen kunnen weggenomen worden.

- verlangen naar autonomie

Het is belangrijk om stil te staan bij de macht die ouders bij ons leggen als het aankomt op beslissingen t.a.v. hun baby. Vanuit dit besef willen we de verantwoordelijkheid voor de opvoeding bij ouders laten. Het is belangrijk om het verlangen naar autonomie en zeggenschap van ouders te blijven zien en met hen een gelijkwaardige dialoog aan te gaan. Het is belangrijk om ouders te benaderen met een fundamentele erkenning van hun ouder-zijn. Het is belangrijk om niet in de plaats van ouders te gaan beslissen over heel dagelijkse dingen (gewoonten van eten, kleding, slapen...)

- continuïteit

We kiezen resoluut om slechts één begeleider het begeleidingsproces met het gezin te laten aangaan, zelfs al is dit dikwijls moeilijk of eenzaam. Een begeleider die dicht bij de ouders staat op moeilijke momenten en samen met hen naar oplossingen blijft zoeken is een belangrijke kracht en dit maakt veel dingen in de begeleiding mogelijk.

- angst en wantrouwen hanteerbaar maken

Veel ouders die we begeleiden koesteren een zeker wantrouwen vanuit hun kwetsuren, ook al wordt er een positief begeleidingsaanbod gedaan. Dit wantrouwen hangt meestal samen met een angst voor plaatsing. Juist daarom is het persoonlijk contact zo belangrijk. Door effectief een situatie mee te gaan ondersteunen, door respect en waardering te tonen voor de inspanningen van ouders, door onze inzet en betrokkenheid proberen wij gezinnen over de drempel van angst en wantrouwen heen te helpen.

- een positieve en open houding

We kunnen maar goed op weg gaan met ouders als we fundamenteel vertrouwen dat er ondanks moeilijkheden en regelmatig falen iets mogelijk is. Dit veronderstelt dat we niet te veel vooroordelen binnenstappen in het gezin. Dit betekent echter niet dat we naïef bij een gezin binnenstappen. De openheid ligt er dan in dat we steeds het begeleidingsperspectief en de belangen van de baby meegeven.

- consequent steunend aanwezig zijn

Door ouders intensief te ondersteunen, maken we hen sterker en vaardiger in de omgang met hun baby. Dat doen we door ouders te informeren, bewuster te maken, dicht bij hen te gaan staan op moeilijke momenten en samen naar oplossingen te zoeken. We hopen dat hierdoor op termijn een groter zelfvertrouwen ontstaat bij de ouders.

- respect voor tempo van gezin

Het is belangrijk om ouders mee te hebben in de begeleiding. Dit impliceert dat je daarbij het tempo van een gezin moet volgen. Te snel oplossingen aanbieden heeft dikwijls een omgekeerd effect. Het stellen van haalbare doelen is belangrijk. In onze begeleiding verkennen we met ouders de domeinen waar ze zelf de zorg kunnen opnemen en bekijken we voor welke domeinen er, in het belang van de baby, nood is aan ondersteuning.

- ruimte laten voor mislukken en voor moeilijke emoties zonder daar directe gevolgen aan te koppelen

Het is belangrijk om in het groeiproces van ouders ook ruimte te laten voor mislukken of voor roepen, tieren en uitbarstingen. Ouders moeten erop kunnen vertrouwen dat er dan niet een onmiddellijke actie volgt, maar dat zij ook gesteund worden als iets niet goed gaat.

- mee helpen bij het vertalen, linken en duiden

Voor een begeleider is het dikwijls een belangrijke taak het standpunt van een gezin mee te verwoorden t.a.v. andere personen of diensten. Hierbij is het belangrijk om niet in plaats van de ouders op te treden, maar om samen met de ouders het gesprek aan te gaan, vertrekkend van wat ouders zelf kunnen. Deze rol is vooral belangrijk in situaties waarin ouders zich bedreigd voelen of in conflict zijn gegaan.

4.4.2.2 Obstakels voor groei van ouders wegnemen

- integrale begeleiding:

In de begeleiding nemen we ook problemen op in de ruimere gezinssituatie. De opvoedingssituatie van een baby kunnen en willen wij niet los zien van de totale gezinssituatie. In de begeleiding willen wij oog hebben voor die verwevenheid. Een verbetering in de totale situatie van het gezin verhoogt de levenskwaliteit en geeft meer kansen aan alle gezinsleden, dus ook aan de baby. Het is maar door te werken aan de draagkracht van gezinnen, dat er in een gezin ook ruimte vrijkomt om te kijken naar de noden van een baby.

- ouders wegwijs maken in bestaande aanbod en activeren om stappen te zetten naar andere diensten

Door de beperkte begeleidingsduur van 6 maanden is samenwerking met andere diensten belangrijk. We gaan steeds met de ouders kijken waar ondersteuning nodig is en leiden het gezin toe naar het beschikbare aanbod.

4.4.2.3 Belangrijke werkingsprincipes

- geloven in de positieve krachten van het gezin

We geloven dat kinderen een belangrijke bron van energie en motivatie zijn voor ouders om door te zetten. Ouders blijven zich verantwoordelijk voelen en willen dat het goed gaat met hun baby hoe moeilijk hun situatie ook is. We geloven dat we vanuit deze kracht in het gesprek met ouders de noden en de behoeften van de baby voorop kunnen blijven stellen en dat we open en eerlijk met de ouders kunnen spreken, ook als ouders er niet voldoende in lukken om zich af te stemmen op deze noden.

- starten met een schone lei

Onze ervaring leert dat de geboorte van een baby kansen geeft tot groei. Elk gezin raakt uit zijn gewone evenwicht bij de geboorte van een baby en gaat dan zoeken naar een nieuw evenwicht. Dit is ook zo bij onze gezinnen. Bij een geboorte nemen ouders zich voor om goede ouders te zijn voor hun kind of nemen ze zich voor om het in deze situatie anders, beter te doen. Omdat ouders en hun baby elkaar nog moeten leren kennen en verkennen, nemen zij een nieuwe start. Een begeleiding die op dat moment wordt aangeboden, vertrekt nog niet van fouten of mislukken. Ook worden er dikwijls plooiën glad gestreken in moeilijk lopende relaties met belangrijke familieleden. In de begeleiding willen wij gebruik maken van de positieve dynamiek die de geboorte van de baby met zich meebrengt.

- zoveel mogelijk werken binnen het kader van de vrijwilligheid

De doelgroep waar wij ons naar richten zijn de gezinnen waar het vaak werken is op het scherp van de snede. Het is immers zo dat wanneer voor een gezin bij de geboorte van een baby wordt gedacht aan zo'n intensieve vorm van begeleiding, er niet enkel sprake is van problemen op een beperkt domein, maar dat we kunnen spreken van een veelheid van problemen.

Toch kiezen we er expliciet voor om ons aanbod te doen binnen de vrijwillige hulpverlening. De kracht van ons aanbod ligt erin dat we de begeleiding werkelijk als steun gaan aanbieden met veel respect en waardering voor de inspanningen die door de ouders zelf worden geleverd. Enkel op deze manier kan een gezin de betrokkenheid en de inzet ervaren en kunnen wij gezinnen over de drempel van angst en wantrouwen heen helpen.

In het licht van het voorgaande is het duidelijk dat een open verslaggeving met oog voor wat goed gaat belangrijk is, dat het belangrijk is om geen verborgen agenda te hebben en dat er duidelijkheid gegeven wordt over de stappen die men zet.

- vertrekken van vragen, beleving en capaciteiten van gezinnen

Het spreekt vanzelf dat het belangrijk is om in een begeleiding te werken met de vragen van ouders, goed te luisteren naar hun beleving en goed aan te voelen waar hun mogelijkheden en beperkingen liggen. Enkel op deze manier kan een begeleiding op maat van het gezin worden gerealiseerd.

- vaders betrekken bij de begeleiding

Wanneer we spreken over het erkennen van ouders in hun ouderrol, spreekt het voor zich dat hier zowel moeders en vaders worden bedoeld. Tijdens de huisbezoeken proberen we zeker ook de vader een plaats te geven. Dit doen we bijvoorbeeld door er voor te zorgen dat één van de drie huisbezoeken doorgaat op een moment dat ook de vader aanwezig is. Zelfs in het geval van een afwezige vader, proberen we deze toch een plaats te geven in het leven van de baby.

4.4.3 Kijk op de baby: inspelen op de ontwikkelingssprongen in het eerste levensjaar (Nicole Vliegen)

We geven niet louter informatie over de ontwikkeling van de baby, maar praten over wat er aan het kind te zien is, anticiperen op wat er gaat komen. Hierdoor leren we ouders ook meer van op een afstand naar hun eigen kind te kijken, te anticiperen en zelf met het kind naar deze ontwikkeling toe te werken.

4.4.3.1 Drie duidelijke kapstokken waaraan we de noden van de baby vasthangen: zorg, opbouwen van hechtingsrelatie en ontwikkeling

- aandacht voor diverse ontwikkelingsnoden

Om de noden van een baby voor ouders concreet te maken, hanteren wij 3 kapstokken.

Een eerste groep van noden omschrijven we als de noden van een baby aan aangepaste zorg. Deze noden zijn door de meeste ouders gekend. Het zijn noden zoals honger, dorst, kou, verzorging, voldoende hygiëne. De regioteamleden van Kind en Gezin zijn belangrijke partners in het verwoorden van deze noden naar ouders toe.

Als tweede groep omschrijven we de affectieve en emotionele noden van een baby. Veel ouders zijn minder gevoelig voor deze noden of kunnen minder goed reageren op deze noden omdat ze zelf gekwetst zijn in deze noden. We denken hierbij bijvoorbeeld aan de nood aan troost, geborgenheid, een dicht lichamelijk contact met de ouders.

De derde groep zijn de noden op het vlak van ontwikkeling. Een baby kan maar goed ontwikkelen als ouders alert zijn voor de kleine ontwikkelingsstapjes die hij zet en die zijn niet altijd gekend. Vele ouders zitten te wachten op de grote ontwikkelingssprongen van een baby (zitten, staan, lopen, spreken) en gaan voorbij aan wat een baby ook in de eerste maanden aanleert.

- bewustmaking voor signalen van de baby

In de gewone, dagdagelijkse zorg voor een baby speelt de dialoog een belangrijke rol, een dialoog zonder woorden waarin een ouder verondersteld wordt de signalen van de baby te ontvangen. Als begeleider dienen we ouders bewust te maken van de verschillende signalen die een baby gebruikt: stem, mimiek, alertheid, lichaamshouding en lichaamsbewegingen.

- differentiëren van kijk op de baby

Voor het huilen van een baby gaan ouders dikwijls een verklaring zoeken in een onvervulde lichamelijke behoefte. In onze begeleiding willen wij de behoeften van een baby verruimen, willen we ouders leren dat een baby ook signalen kan geven als hij behoefte heeft aan de nabijheid van zijn moeder, haar warmte, haar veiligheid, dat hij zich verveelt of zin heeft om wat te bewegen.

- corrigeren van onaangepaste verwachtingen ten aanzien van het kind

Sommige ouders verwachten van hun baby dat deze gaat goedmaken wat ze zelf missen of projecteren eigen motieven op het gedrag van het kind (het kind weent omdat hij de ouder niet moet). Wanneer dit in een begeleiding wordt vastgesteld, spreken we hierover met ouders en proberen we te begrijpen wat ze zelf tekort komen als volwassene of kwamen als kind.

- deze indeling helpt gesprekken met ouders over goed genoeg ouderschap te structureren

In de begeleiding hanteren we de drie domeinen van de baby als kapstukken om met ouders naar de opvoedingssituatie van hun baby te kijken. We hopen dat we hiermee ook handvatten aan ouders aanreiken om zelf van op een afstand het eigen zorgen voor de baby te evalueren en waar nodig bij te stellen. In onze verslaggeving komt de opdeling in de drie groepen van noden ook telkens terug.

4.4.3.2 regulatie van voedings-, slaap-, waak- en activiteitscycli (0- 2,5 maand)

- aangepaste structuur (slaappatroon,...)
- babyvriendelijke omgeving
- samenwerking regioteamleden Kind & Gezin
- informeren, tips of adviezen geven, samen structureren, stimuleren van praktische vaardigheden in het opnemen van de zorg, begeleiden bij medische consultaties

4.4.3.3 face-to-face-interactie (2,5 – 5 maanden)

- aandacht voor de contactinitiatieven en lichaamstaal van de baby
- stimuleren van de emotionele beschikbaarheid bij de ouder
- videobeelden als hulpmiddel om geslaagde interacties in beeld te brengen
- spelen met de baby

4.4.3.4 samenspel (5,5 - 8 maanden)

- stimulering van de baby aanmoedigen
- informeren over het nodige materiaal
- spreken over leeftijdsadequaate speelgoed
- afnemen van eigen ontwikkelingsschaal
- literatuur, publicaties hierover toegankelijk maken

4.4.3.5 gehechtheid (8 - 12 maanden)

- spreken over nieuwe noden aan exploratie en nabijheid
- aandacht voor beleving van ouders met betrekking tot het afstand nemen en nabijheid zoeken van de baby
- met behulp van videobeelden kijken naar signalen van de baby en de reacties van de ouders

4.4.4 Het uitbouwen van een ondersteunend netwerk is expliciete doelstelling

- aandacht voor steunbronnen: uitbouwen van informele en formele netwerken rond het gezin
- We willen ouders die de verantwoordelijkheid voor hun baby wel willen opnemen, maar waarvan verwacht wordt dat zij dit (nog) niet kunnen, ondersteunen. We starten een begeleiding maar op wanneer een positieve evolutie in de situatie van de baby verwacht kan worden. Met onze doelgroep voor ogen, is het niet realistisch om te verwachten dat alle gezinnen binnen de 6 maanden voldoende vaardig worden om de zorg voor hun baby zonder steun op te nemen. We proberen daarom met ouders hun sociaal-emotioneel netwerk in kaart te brengen, relatieherstel

op gang te brengen binnen de eigen context en zoveel mogelijk steunfiguren, familieleden en waar nodig andere diensten te betrekken.

4.4.5 Struikelblokken en valkuilen

Een intensieve begeleiding zoals de onze levert heel wat op. De grote intensiteit maakt dat er sneller een vertrouwensrelatie opgebouwd kan worden waardoor het gezin de betrokkenheid en de inzet van een begeleider echt ervaart. De frequentie van de huisbezoeken laat een directe opvolging van de situatie van de baby toe. Doordat de begeleiding aan huis wordt geboden in de thuissituatie, krijgt een begeleider sneller een beeld van de gezins- en opvoedingssituatie en van de noden van een gezin en kan hij hierop sneller inspelen. Dit is zo in de meest ideale omstandigheden, als een begeleiding goed op gang is gekomen. Maar er zijn ook momenten in een begeleiding waarin het niet zo makkelijk gaat. De onderstaande opsomming illustreert enkele struikelblokken en valkuilen. Er is het risico op verwevenheid, waarbij de afstand tot de ouders of de baby te klein wordt. Er is het gevaar op een strijd met de ouders. Soms is het moeilijk om als begeleider tevreden te zijn met de kleine stapjes die ouders vooruit zetten en wil je liever mooiere resultaten, of vind je dat alles wat te traag gaat. Of je ziet alleen nog hoe het gedrag van ouders de ontwikkeling of de groei bedreigen waardoor je de verantwoordelijkheid wil overnemen...

Om ook in deze situaties terug de ouderbegeleidende positie te kunnen innemen voorzien we voor elke begeleiding niet enkel een vaste begeleider, maar zorgen we ook voor een tweede persoon die het gezin ook goed kent, maar die toch op een grotere afstand blijft staan. Buiten de teamvergaderingen en de supervisie kan een begeleider met deze persoon zoeken op welke manier hij een juiste afstand t.a.v. het gezin kan bewaren.

4.5 De hechtingskoffer: een themapakket rond hechting voor 'vroegtijdige intensieve gezinsbegeleiding' bij kwetsbare ouders met een baby.

4.5.1 achtergrond: groeiende nood aan werkmiddelen rond hechting

Het bieden van geborgenheid, warmte en troost aan de baby en het afstemmen op de baby aan de hand van een geslaagde basiscommunicatie geven aan de baby het basisvertrouwen dat zijn noden zullen gezien en beantwoord worden. Dit alles is erg cruciaal voor de opbouw van een gezonde hechting en voor de latere ontwikkeling van het kind.

Binnen onze werking zoeken we voortdurend naar methodieken om met de ouders het belang van een goede hechting concreet bespreekbaar te maken. Enerzijds hebben we de mogelijkheden van video-interactiebegeleiding om de contactinitiatieven van de baby visueel te maken voor de ouders geëxploreerd. Daarnaast willen we ook nog andere, eenvoudige en laagdrempelige hulpmiddelen aanreiken aan de ouders om het hechtingsproces te bevorderen.

4.5.2 een koffer vol materialen rond hechting

In heel wat van de door ons begeleide kwetsbare gezinnen is het risico op een ongezond hechtingsproces groot. We voelen dan ook geruime tijd nood aan concreet, visueel aantrekkelijk materiaal om deze kwetsbare gezinnen het belang van een goede hechting te laten zien en hen te stimuleren ook op dit begeleidingsdomein daadwerkelijk aan de slag te gaan.

We merken dat we deze nood aan materialen ook delen met onze partners in de CKG's (Centra voor Kinderzorg en Gezinsondersteuning) die met onze module experimenteren.

Vanuit het CKG 't Hummelhuis in Hasselt diende men de 'uitwerking van een koffer rond hechting' in als projectvoorstel bij de Vormingsleergang voor sociaal-pedagogisch werk te Hasselt.

Het pakket dat acht studenten uit deze opleiding ontwierpen, bevat zowel materialen om ouders zicht te laten krijgen op het belang van een goede hechting als een checklist voor begeleiders om het aanwezige hechtingspatroon in kaart te brengen als ook materialen om het aanleren van vaardigheden bij de ouders te ondersteunen.

Omdat er zeer weinig materiaal beschikbaar is dat voldoende aangepast is aan onze doelgroep, dat namelijk voldoende eenvoudig, laagdrempelig en concreet tastbaar is om deze moeilijke thematiek in het gezin zelf aan te raken, is het werk van deze studenten zeker een belangrijke eerste aanzet.

Concreet bestaat de hechtingskoffer uit de volgende onderdelen:

- 1.folder: 'Hoe kan de baby zich hechten?'
- 2.brochure: 'Mijn eerste levensmaanden.' (voor twee-oudergezinnen)
- 3.brochure: 'Mijn eerste levensmaanden.' (voor alleenstaande moeders)
- 4.handleiding bij babymassage
- 5.handleiding bij 'mijn baby in bad.'
- 6.een box met artikelen die de hechting bevorderen: draagzak, badzitje, rammelaar, speeldeken, voorleesboek, voelboek, voedingskussen en muziekmobiel.
- 7.een spelbox voor papa
- 8.een voorstelling van babyzwemmen
- 9.een checklist om de interactie tussen ouder en kind in kaart te brengen.
- 10.het spel: 'de wereld van de baby en mijzelf'
(De bedoeling hierbij is om de ouders te laten stilstaan bij het opvoeden van hun baby en bij hoe ze de interactie met hun baby ervaren.)
- 11.het spel 'Ken je baby.'
(om de ouders door middel van eenvoudige vragen meer inzicht bij te brengen in de ontwikkeling van de baby gedurende de eerste zes maanden en anders naar de baby te leren kijken.)
- 12.het spel: 'Over baby's'.

Het doel hierbij is dat de ouders een indruk krijgen over hoe de ontwikkeling van een baby verloopt en welke factoren daarbij een invloed hebben.

Dankzij een gift aan het project van een privé-persoon, hebben wij het babymateriaal uit deze hechtingskoffer reeds kunnen aanschaffen. Wij streven ernaar om, in samenspraak met CKG 't Hummelhuis, dit themapakket te kunnen vervolledigen.

4.5.3 Een starterspakket voor kwetsbare gezinnen.

Naast de hechtingskoffer die hoofdzakelijk op de begeleiding en begeleidings-methodieken gericht is, willen we er ook voor ijveren dat ouders zelf aan de slag kunnen gaan met hechtingsbevorderend materiaal in hun gezin.

Kwetsbare gezinnen starten ook hier met een achterstand. Vaak beschikken ze niet over materialen die door de meeste jonge ouders als vanzelfsprekend worden bevonden. Daarom zou het waardevol zijn als de ouders bij de start een hechtingspakket krijgen waardoor zij gestimuleerd worden om actief en met aantrekkelijk materiaal met hun baby om te gaan. Het betreft een minimale kit aan materiaal die er voor zorgt dat een gebrek aan financiële middelen geen sta-in-de-weg moet zijn voor de kansen op een speels contact en een positieve omgang tussen ouder en baby.

De inhoud van dit hechtingspakket bestaat uit de folder 'hoe kan de baby zich hechten?' en eenvoudig spel materiaal. We denken hierbij aan een speeldeken zodat de baby ook ruimtelijk een plekje in huis kan krijgen en aan eenvoudige voorwerpen die de oog-hand en hand-handcoördinatie stimuleren in uiteenlopende alledaagse situaties (een eenvoudige rammelaar die als bijtring kan dienst doen, een

voelboekje, een zacht balletje, een babygym, badspeelgoed). Om de uitbouw van een veilig slaapritueel mee mogelijk te maken willen we ook voorzien in een muziekmobieltje voor boven het bed. Om het samen zingen en dansen met de baby te bevorderen willen we ook een baby CD bijvoegen met liedjes die dicht bij de belevingswereld van 0-jarigen aansluiten. De kostprijs van dit pakket bedraagt € 70.

We hopen de aankoop hiervan het komende jaar te kunnen realiseren dankzij sponsoring van een serviceclub.

4.6 De toekomst van de module intensieve gezinsbegeleiding

Op 20 april 2007 werd er een nieuwe overeenkomst tussen Kind en Gezin en Amber getekend. Hierin werd het project verlengd tot 31 december 2007 en kan de subsidiëring uiterlijk tot 31 december 2009 verlengd worden na een positieve evaluatie van het afgelopen werkingsjaar. In de overeenkomst werden een aantal voorwaarden benoemd, die hieronder worden uitgewerkt:

4.6.1 Expertiseoverdracht

Sinds 2003 komen we op regelmatige basis samen met alle centra voor kinderzorg en gezinsondersteuning die onze module willen implementeren binnen hun eigen werking.

Eind 2007 nemen er 13 CKG's deel: CKG Betlehem (Mechelen), Don Bosco (Kortrijk), Good Engels (Antwerpen), Horst (Schoten), Hulgenrode (Wommelgem), 't Hummelhuis (Hasselt), 't Kinderkasteeltje (Nazareth), de Kleine Vos (Borgerhout), Lentekind (Vlimmeren), Molenberg (Lanaken), het Open Poortje (Schildre), de Schommel (Averbode) en Sint-Clara (Brugge). Met de groep van de begeleiders kwamen we vijf maal samen. Deze uitwisselingen gingen door op 9 januari, 6 maart, 8 mei, 17 september en 27 november 2007.

In het najaar van 2007 toonden 4 nieuwe CKG's interesse om onze module binnen hun werking op te nemen. Het betrof: CKG Sloeberhof (Evergem), Zonneheuvel (Zottegem), Dennenhuis (Kapellen) en Zon en Heide (Kalmthout). We bezochten deze CKG's om onze werking toe te lichten. Ook CKG Den Boomgaard (Lierde) toonde opnieuw interesse. We bezochten dit centrum reeds tijdens de eerste consultatieronde van 2003.

Deze vijf centra beslisten om van start te gaan met onze module. We spraken met hen af dat zij vanaf 2008 konden aansluiten bij de inhoudelijke uitwisseling met de andere centra.

Hieronder vindt u in het kort de thema's die tijdens de uitwisselingen van 2007 werden behandeld.

4.6.1.1 Casussen

Tijdens de inhoudelijke uitwisseling van januari, maart en september stelden drie centra een gezin voor dat zij binnen het kader van 'vroegtijdige intensieve gezinsbegeleiding' hebben begeleid. Dit gebeurde respectievelijk door CKG Betlehem, Don Bosco en het Open Poortje.

4.6.1.2 Inhoudelijke thema's

Tijdens de inhoudelijke uitwisseling van januari werkten we verder aan het thema van doelstellingen in de begeleiding. We merkten dat er een grote consensus bestaat bij de centra over de doelstellingen die zij hanteren m.b.t. de domeinen van de baby (zorg, affectieve band en geborgenheid en ontwikkelingsstimulering). De meeste centra plaatsen deze in de categorie van centrale doelstellingen. We merkten wel dat er grotere diversiteit bestaat in het al dan niet opnemen van doelstellingen m.b.t.

de overige domeinen van het gezinsfunctioneren. Centra geven aan dat voor deze domeinen sneller afgebakend of doorverwezen wordt.

Tijdens de inhoudelijke uitwisseling van maart werkten we aan het thema van tienerzwangerschappen. We bereidden dit thema voor met Bea Van Mechelen en Marjolein De Wilde van het Centrum voor relatievorming en zwangerschapsproblemen(cRz).

In mei kwamen er twee gastsprekers van 'Bubbels en Babbels' spreken over de mogelijkheden en de moeilijkheden bij het werken met ouders met een drugprobleem. 'Bubbels en Babbels' is een organisatie in Antwerpen die zich richt op gezinnen met jonge kinderen waarbij één van de ouders kampt met een illegaal drugprobleem en wil de deskundigheid van hulpverleners bevorderen zodat drugafhankelijke ouders en hun kinderen op een betere manier ondersteund kunnen worden.

In de uitwisseling van september en november stond het thema van hechting centraal. In september wisselden we informatie uit over de methodieken die in de verschillende centra gebruikt worden om met gezinnen rond hechting te werken. In november bezochten we CKG 't Hummelhuis om kennis te maken met hun themapakket rond hechting dat door een groep studenten van het VSPW van Hasselt werd ontwikkeld.

4.6.1.3 Opleiding video-interactiebegeleiding

In het voorjaar van 2007 organiseerde Amber een tweede workshop rond video-interactiebegeleiding. Deze reeks werd gegeven door Dionne van Wezenbeek van Associatie Intensieve Thuisbehandeling/De Combinatie. Hieraan namen deelnemers van CKG Molenberg, Kleine Vos, Betlehem, Hulgenrode, het Open Poortje en van CIG Ten Anker deel.

4.6.2 Stappenplan rond integratie van de module binnen een CKG

In de projectovereenkomst met Kind en Gezin wordt uitdrukkelijk vermeld dat er in het eerste werkjaar van de samenwerkingsovereenkomst een stappenplan rond de integratie van de module binnen een CKG verwacht wordt, dat aan het einde van de samenwerkingsovereenkomst gerealiseerd dient te worden.

Als eerste stap organiseerden we een overleg met de CKG's uit onze regio, nl. CKG De Kleine Parachute (Vilvoorde), dat een afdeling is van CKG Kinderland (Berlaar) en CKG De Schommel (Averbode). In dit overleg probeerden we informatie te krijgen in verband met het functioneren van een afdeling van een groter CKG, maar wilden we ook de interesse checken van beide organisaties om zich met een afdeling in de regio Leuven te vestigen. Uit dit gesprek bleek dat beide organisaties interesse hadden om een afdeling in Leuven te openen. Daarom kozen we ervoor om beide organisaties eerst hun onderlinge samenwerking en afspraken m.b.t. de regio uit te laten klaren.

Na deze fase hadden we contact met CKG Averbode omdat zij uitbreiding kregen voor hun mobiele team, zich wilden vestigen in Leuven en hun interesse voor een samenwerking met vzw Amber uitspraken. Aangezien onze organisatie net beslist had om voor één team extra huisvesting te huren, groeide de idee om het team 'intensieve gezinsondersteuning' samen met het mobiele team van Averbode te huisvesten in eenzelfde locatie. We hoopten met deze optie ook deuren te openen voor het verder ontwikkelen van een inhoudelijke samenwerking tussen de beide modules.

Zowel CKG De Schommel als wijzelf zijn enthousiast over dit idee en stellen alles in het werk het te realiseren. We verwachten dat beide modules tegen de zomer van 2008 gehuisvest zullen zijn in een pand dat door CKG De Schommel wordt aangekocht en willen vanaf dan de mogelijkheden voor een inhoudelijke samenwerking verder verkennen. In een eerste fase willen we dit opvatten als een

experiment, maar we streven ernaar om in de loop van 2009 antwoorden te krijgen omtrent de wenselijkheid en haalbaarheid van het integreren van onze module binnen de werking van dit CKG.

4.6.3 Aanlevering van gegevens aan Kind en Gezin met het oog op de evaluatie van het project, met inbegrip van de evaluatie van de kostenefficiëntie

Dit jaar is Kind en Gezin effectief van start gegaan met het onderzoek naar de efficiëntie en de effectiviteit van de geboden hulp- en dienstverlening van haar focusmodules. We verzamelen hiervoor gegevens in een database die in de loop van 2006 werd uitgewerkt door Bert Van Puyenbroeck. Op basis van de uitdieping van de module door Amber maakte hij een scoringslijst die hij aanvulde met de emotionele beschikbaarheidschaal van Nicole Vliegen.

Op een eerste tijdstip, één maand na het opstarten van de begeleiding, worden door de begeleider gegevens aangereikt m.b.t. de doelgroep (kansarmoede indicaties, gezinssamenstelling, aantal kinderen in het gezin, rang van het kind, risicofactoren) en de inschatting van de situatie op verschillende domeinen (aangepaste zorg, ontwikkelingsstimulering, ondersteunend netwerk, pedagogische vaardigheden, algemene ontwikkeling, relatie ouder en kind). Op het einde van de begeleiding vult de begeleider opnieuw de schaal in m.b.t. de inschatting van de situatie op verschillende domeinen zoals die op dat moment worden aanvoeld.

Aan de ouders wordt gevraagd om met behulp van de emotionele beschikbaarheidschaal op drie tijdstippen aan te geven hoe zij de band met hun kind ervaren. Deze inschatting gebeurt één maand na het opstarten van de begeleiding, bij het afsluiten van de begeleiding en acht à tien weken na het laatste contact.

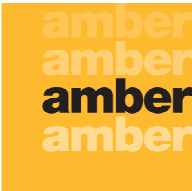
Voor onze module, de mobiele intensieve gezinsbegeleiding voor baby's en hun gezin, nemen CKG 't Hummelhuis in Hasselt en Amber deel. Voor de module van de Tuimel, de ambulante pedagogische begeleiding en training voor ouders samen met hun kinderen, nemen CKG 't Hummelhuis in Hasselt en de Tuimel in Berchem deel. Deze registratie zal afgerond worden tegen einde juni 2008.

De administratie van Kind en Gezin gaat deze gegevens gebruiken om de werking van de modules te evalueren en zal deze gegevens overmaken aan de minister. Aan de hand hiervan zullen beslissingen genomen worden over een meer structurele verankering van de projecten binnen de reguliere werking van de preventieve gezinsondersteuning van Kind en Gezin.

4.6.4 Aanlevering van gegevens aan Kind en Gezin met het oog op de opmaak van een nieuwe regelgeving voor de centra van kinderzorg en gezinsondersteuning

Bij de implementatie van de module binnen de werking van de CKG's is het kader sinds 2005 ongewijzigd gebleven. Centra voor kinderzorg en gezinsondersteuning krijgen sinds dan de toelating om onze module binnen de bestaande werking een plaats te geven. Het aantal gelijktijdig begeleide gezinnen wordt beperkt tot een maximum van 2. Elke begeleidingsdag wordt vermenigvuldigd met parameter 2.

De centra geven aan dat dit kader moeilijk te organiseren is. De geboden middelen zijn ontoereikend. Bij voldoende vragen naar mobiele begeleidingen dient een centrum te kiezen tussen het opstarten van een mobiele of een intensieve begeleiding en een centrum dient eerst twee plaatsen vrij te hebben bij een zelfde begeleider vooraleer een intensieve begeleiding kan opstarten. Alle centra zijn daarom al sinds lang vragende partij voor een verandering in de regelgeving. Kind en Gezin wil het onderzoek naar de effectiviteit en efficiëntie afwachten vooraleer de nieuwe regelgeving voor de centra van kinderzorg en gezinsondersteuning uit te werken.

vzw amber

Ambulante Begeleidingsdienst Regio Leuven

begeleid wonen

intensieve gezinsondersteuning

thuisbegeleiding

Pompstraat 22, B-3012 Wilsele

T. 016/23.50.94 F. 016/23.06.40

info@amber-begeleidingsdienst.be www.amber-begeleidingsdienst.be

rek.nr. 001-3066865-92 RPR Leuven 0425.451.205

KWALITEIT

5 Kwaliteit

5.1 Hoe hebben we in 2007 gewerkt rond het kwaliteitsdecreet?

Het kloppende hart achter de werking rond kwaliteit ligt in het 'overleg kwaliteit'. Dit overlegorgaan bestaat uit de kwaliteitscoördinator, de beleidsdirectie, een teamlid BZW en een teamlid TB. Deze werkgroep komt maandelijks samen om de kwaliteitsthema's verder uit te diepen.

Aangezien we het erg belangrijk vinden dat alle medewerkers betrokken blijven bij het denken rond kwaliteit, wordt er regelmatig verslag uitgebracht op de teams en wordt aan de teamleden gevraagd mee te denken over kwaliteitsonderwerpen.

In de zomer van 2007 heeft onze kwaliteitscoördinator geopteerd voor een andere job en ontslag genomen. Ondanks het zeer zorgvuldig afronden door de persoon in kwestie, heeft de vervanging van de kwaliteitscoördinator een enorme impact gehad op ons 'overleg kwaliteit'. Enerzijds omdat het enige tijd geduurd heeft alvorens een vervanger in dienst kwam, anderzijds moet de nieuwe persoon de tijd krijgen om zich in te werken en voeling te krijgen met het afgelegde traject rond het kwaliteitsdenken op Amber.

We hebben dit jaar veel belang gehecht aan de implementering van het **Decreet Rechtspositie Minderjarigen in de jeugdhulp** binnen onze organisatie. Sinds 1 juli 2006 ging het decreet Rechtspositie Minderjarigen in de jeugdhulp in voege. In 2006 hebben we vooral getracht om alle personeelsleden te informeren en te sensibiliseren over de inhoud van dit decreet.

In 2007 startten we met een analyse van onze huidige situatie op het vlak van rechten van kinderen in de eigen voorziening. Eigenlijk merkten we al snel dat we in onze werking veel rekening hielden met de rechten van kinderen. Om hier zicht op te krijgen beslisten we in eerste instantie op basis van voorhanden zijnde teksten (pedagogisch profiel, kwaliteitshandboek, Minorius, ...) de huidige situatie in onze voorziening in kaart te brengen. Deze tekst werd in 2007 voorlopig gefinaliseerd. We beseffen dat dit een proces in evolutie is. Door maatschappelijke ontwikkelingen, vormingen en interne evoluties zullen regelmatig nieuwe dingen aangebracht worden en zullen we opnieuw gaan nadenken hoe we hiermee willen omgaan. In 2007 hebben we vooral input gekregen vanuit de sectorspecifieke vorming rond de implementatie van het decreet rechtspositie van de minderjarige in de voorziening die door het OSBJ werd georganiseerd.

Heel het denkproces rond de rechten van kinderen binnen de jeugdhulp en specifiek binnen onze organisatie heeft ons beïnvloed en gezorgd voor enkele aanpassingen in de concrete hulpverleningspraktijk.

De Vlaamse overheid, departement Welzijn, Volksgezondheid en Gezin gaf naar aanleiding van het Decreet drie leesbare brochures uit. Het betreft drie brochures omdat ze aangepast zijn aan de doelgroep waarvoor ze geschreven zijn: kinderen, jongeren en ouders en volwassenen. De inhoud van de drie brochures is dezelfde. De lay-out en het taalgebruik verschilt per brochure en dus per doelgroep.

Deze brochures zijn verspreid over de voorzieningen. Wij geven de brochures ter informatie aan ouders, jongeren en kinderen in de startfase van een begeleiding.

Het Decreet geeft een aantal zeer duidelijke richtlijnen over de rechtspositie van de minderjarige. In de loop van 2007 zijn we binnen het Overleg Kwaliteit en in de teams gaan zoeken hoe we deze richtlijnen konden integreren en concretiseren in de begeleidingen.

Vooreerst ontwierpen we daartoe binnen het team thuisbegeleiding een brochure met informatie over de thuisbegeleiding door Amber. Om de inhoud van deze brochure zo nauw mogelijk te laten

aansluiten bij de verwachtingen en vragen van jongeren, vroegen we actieve medewerking van jongeren waarbij we in die periode thuisbegeleiding deden. Op die manier gaven vooral jongeren inhoud aan deze brochure. Deze brochure wordt bij de start van een begeleiding aan elke jongere (vanaf ongeveer 10 jaar) gegeven en gebruikt om aan de jongeren uit te leggen wat thuisbegeleiding van Amber kan zijn.

Voor kinderen (jonger dan 10 jaar) werd een flyer met kleurrijke tekeningen ontworpen. Deze tekeningen stellen een aantal verschillende gezinssamenstellingen voor. De kinderen wordt uitgenodigd een tekening van hun gezin te maken op de flyer.

Ouders krijgen al langer de 'Brochure voor ouders', ontworpen door het team thuisbegeleiding, samen met ouders in begeleiding. Deze brochure wordt geregeld inhoudelijk herbekeken en waar nodig aangepast.

Het bzuw-team ontwierp dit jaar een nieuwe folder. We streefden naar een lay-out die aangepast is aan de doelgroep en richtten ons tevens met de inhoud rechtstreeks naar de jongeren zelf.

Tenslotte werd in het kader van het Decreet, op aangeven van het Overleg Kwaliteit, op het team thuisbegeleiding uitgebreid stil gestaan bij de verwachtingen van dit decreet in verband met inspraak en participatie van kinderen en jongeren. We gingen op zoek naar het realiseren van deze verwachtingen. De verwachtingen van het Decreet werden als sjabloon gelegd op de manier waarop we tot dan toe kinderen en jongeren betrokken in onze thuisbegeleiding en de bespreking ervan. Op basis van deze denkoefening werden nieuwe afspraken in verband met het betrekken van kinderen en jongeren bij de begeleiding gemaakt en in een schema 'Inspraak voor kinderen en jongeren bij de begeleiding' gezet. De mate van inspraak en participatie van kinderen en jongeren gaat van 'informerende van kinderen en jongeren over de thuisbegeleiding', over 'informerende hoe, waar en wanneer de begeleidster te bereiken' is tot 'het doornemen en bespreken van verslagen en rekening houden met opmerkingen van de jongeren'. De mate en vorm van inspraak en participatie van kinderen en jongeren hangt af van hun leeftijd en de mate waarin ze willen betrokken worden bij de begeleiding.

Belangrijk is dat we het aanbod voor inspraak en participatie uitdrukkelijk doen vanuit de begeleiding. Het zijn de kinderen en jongeren die beslissen in hoeverre ze daar willen op in gaan.

Naast het vele werk met betrekking tot het Decreet Rechtspositie Minderjarigen in de jeugdhulp, hebben we verder gewerkt aan geplande thema's en aan andere jaarlijkse activiteiten in het kader van kwaliteit.

Wat betreft de **tevredenheidsmeting van de verwijzers** werd vorig jaar beslist om niet verder te werken met een eigen tevredenheidsmeting. We opteerden ervoor om de ontwikkelingen op het platform BJB met betrekking tot het uitwerken van een gelijkvormige tevredenheidsmeting voor heel de provincie op te volgen. Op 15 juni '07 hebben we deelgenomen aan een werkvergadering rond het eenvormige instrument ter meting van de tevredenheid van de verwijzers. Dit instrument is opgemaakt op basis van instrumenten die gebruikt worden in de provincie Limburg en Oost-Vlaanderen. Het betreft een tevredenheidsmeting die via mail kan gebeuren en die afgenomen wordt bij het afsluiten van een begeleiding of om de 2 jaar bij langdurige begeleidingen. Op basis van de bedenkingen vanuit de werkvergadering en vanuit het platform BJB werd de tevredenheidsmeting aangepast. Het eindresultaat is momenteel goedgekeurd. We wachten nog op de handleiding en enkele technische aanpassingen om effectief van start te gaan met deze tevredenheidsmeting. We hopen in een volgend jaarverslag al resultaten van de bevraging te kunnen opnemen.

Net zoals andere jaren hebben we in 2007 een **tevredenheidsmeting bij de jongeren en gezinnen** gedaan. De tevredenheidsmeting wordt enerzijds afgenomen bij gezinnen en jongeren waarvan de begeleiding reeds afgelopen is, anderzijds bij gezinnen en jongeren waarvan de begeleiding al meer dan 6 maanden loopt. We vinden het immers belangrijk dat er al een evolutiebespreking met verslag heeft plaatsgevonden.

Van de 14 te ondervragen gezinnen uit thuisbegeleiding, hebben we **10** gezinnen kunnen bevragen, waarvan het gesprek plaatsvond met 6 moeders, 2 vaders en in 2 gezinnen met moeder en vader tezamen. Het betreft 5 afgesloten begeleidingen en 5 nog lopende begeleidingen. **Vier** gezinnen hebben niet deelgenomen aan de meting om uiteenlopende redenen (geen tijd ervoor willen/ kunnen vrijmaken, onbereikbaar, weigeren om deel te nemen).

Van de 14 te ondervragen jongeren van begeleid zelfstandig wonen, hebben we slechts van **1** meisje een tevredenheidsmeting kunnen afnemen. De andere **13** jongeren hebben niet deelgenomen voornamelijk omwille van het feit dat we ze niet konden bereiken of dat ze niet wilden deelnemen.

De resultaten van de tevredenheidsmeting werden besproken op het overleg kwaliteit. Omdat bepaalde resultaten moeilijk te interpreteren waren, hebben we nog wat aanpassingen aangebracht aan onze vragenlijst. Deze vragenlijst werd 3 jaar geleden opgesteld. De jaarlijkse afname leidt telkens tot het verder verfijnen van ons instrument. Dit lijkt ons een normale evolutie die samenhangt met het in gebruik nemen van een nieuw instrument.

We merken dat de categorie 'neutraal' vaak gebruikt wordt. Hierdoor krijgen de mensen de gelegenheid om zich niet expliciet positief of negatief uit te laten over de gestelde vraag. In de toekomst willen we de antwoordcategorieën aanpassen zodat cliënten gedwongen worden een keuze te maken tussen eerder positief of eerder negatief.

Daarnaast gaan we 2 vragen verder concretiseren. Het betreft de vraag rond de klachtenprocedure en de vraag met betrekking tot het overlopen van de inhoud van het verslag.

Bovendien werd er stil gestaan bij de wijze waarop we in de toekomst meer respons kunnen krijgen van de BZW-jongeren. We merken al 2 jaar na elkaar dat de respons zo klein is dat we er geen conclusies kunnen uit trekken. Het is het zeer moeilijk om jongeren te bereiken nadat de begeleiding werd afgesloten. We willen nu zoeken naar mogelijkheden om jongeren vlak voor of tijdens het afrondingsgesprek de tevredenheidsmeting te laten invullen. Maar hierover willen we het team BZW zelf laten nadenken.

De resultaten worden nu meegenomen naar de teams.

Eveneens realiseerden we een **update van het kwaliteitshandboek**. Aangezien onze hulpverlening evolueert met ons eigen denken en met maatschappelijke tendensen en evoluties, achten we het belangrijk om op regelmatige tijdstippen ons kwaliteitshandboek te updaten. Enkel op deze wijze kan het kwaliteitshandboek de juiste weergave zijn van onze huidige werking. Omwille van recente aanpassingen aan ons vormingsbeleid en de nog verder te realiseren procedure omtrent de evaluatiegesprekken van de personeelsleden, zullen we ook in 2008 het kwaliteitshandboek verder moeten updaten.

In het voorjaar 2006 wilden we verder zicht krijgen op de vragenlijst rond **Leiderschap** uit Proza. Deze vragenlijst werd door een representatieve groep ingevuld (de leden van het beleidsteam, de kwaliteitsverantwoordelijke, 2 leden van de Raad van Bestuur, 2 personeelsleden en de directie zelf). De resultaten hiervan werden aan de directie meegedeeld. Omwille van gedeeltelijke afwezigheid van 1 directielid en de drukte tijdens de rest van het werkjaar is het niet gelukt om het thema **leiderschap** verder te bespreken. De concrete bespreking en het zoeken naar verbeteringen staat zeker op de agenda voor 2008.

5.2 Hoe gaan we in 2008 verder?

Omwille van externe input vanuit maatschappelijke evoluties en verwachtingen en interne ontwikkelingen, achten we een constante opvolging en aanpassing van onze werking in functie van het decreet rechtspositie van de minderjarige en het kwaliteitshandboek noodzakelijk.

De kwaliteitscoördinator zal tevens zorgen voor de externe input vanuit gevolgde opleidingen, externe contacten en het opvolgen van maatschappelijke ontwikkelingen.

We plannen zeker om het thema leiderschap verder te bespreken en op basis hiervan aanpassingen of acties te realiseren.

De directie zal verder werk maken van de procedure omtrent de evaluatiegesprekken van de personeelsleden.

In 2008 staat opnieuw een tevredenheidsmeting van de jongeren en gezinnen op de agenda.

We starten bovendien in 2008 met de tevredenheidsmeting van de verwijzers die via het overlegplatform van de provincie uniform werd opgemaakt voor alle voorzieningen.